

Kompetencije glazbenih pedagoga za organiziranje glazbenih aktivnosti namijenjenih djeci predškolske dobi

Karlušić, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:692898>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ GLAZBENA PEDAGOGIJA

IVANA KARLUŠIĆ

**KOMPETENCIJE GLAZBENIH PEDAGOGA ZA
ORGANIZIRANJE GLAZBENIH AKTIVNOSTI
NAMIJENJENIH DJECI PREDŠKOLSKE DOBI**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR:

izv. prof. dr. sc. Jasna Šulentić Begić

SUMENTOR:

dr. sc. Mirna Sabljarić v. pred.

Osijek, 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI DIO	2
2.1. PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE.....	2
2.2. OSNOVNE KARAKTERISTIKE RAZVOJA DJETETA	3
2.2.1. Dijete predškolske dobi u kontekstu razvoja glazbenih sposobnosti.....	8
2.2.2. Utjecaj glazbe na dijete predškolske dobi	11
2.2.3. Dobrobiti i primjena glazbe u predškolskoj dobi u kontekstu aktivnog i pasivnog slušanja glazbe.....	12
2.2.4. Pjevanje kao osnovna glazbena aktivnost djece predškolske dobi.....	14
2.2.5. Razvoj i vrste igara namijenjenoj djeci predškolske dobi	15
2.3. OBLIKOVANJE GLAZBENIH AKTIVNOSTI NAMIJENJENIH DJECI PREDŠKOLSKE DOBI – NAČELA OBLIKOVANJA AKTIVNOSTI.....	17
2.3.1. Načela oblikovanja aktivnosti	18
2.4. ULOGA GLAZBENOG PEDAGOGA ZA PREPOZNAVANJE I POTICANJE GLAZBENIH SPOSOBNOSTI	21
2.4.1. Kompetencije glazbenog pedagoga	23
2.4.2. Glazbeni pedagog kao motivator kod djece predškolske dobi u kontekstu razvoja glazbenih sposobnosti	25
3. ISTRAŽIVAČKI DIO RADA.....	26
3.1. METODOLOGIJA	26
3.2. CILJ ISTRAŽIVANJA.....	26
3.3. GLAZBENE AKTIVNOSTI, NJIHOVA NAMJENA, PRIMJENA I NAČIN IZVOĐENJA ..	26
3.3.1. Glazbene aktivnosti slušanja glazbe uz primjenu pokreta.....	26
3.3.1.1. Primjer osmišljenog pokreta/plesa/koreografije za upoznavanje gudačkih instrumenata: Kanon u D-duru Johanna Pachelbela	27
3.3.1.2. Primjer aktivnosti uz pokret/ples/koreografiju za upoznavanje klavira: <i>Divlji jahač</i> Roberta Schumanna.....	28
3.3.2. Glazbene aktivnosti uz pjevanje.....	28
3.3.2.1. Primjeri i opisi glazbenih aktivnosti s pjevanjem.....	30
3.3.2.2. Pjesme namijenjene mlađoj grupi	31
3.3.2.3. Pjesme namijenjene srednjoj grupi.....	41
3.3.2.4. Pjesme namijenjene starijoj grupi	51
4. ZAKLJUČAK	66
5. LITERATURA.....	68

Sažetak

Kompetencije glazbenih pedagoga za organiziranje glazbenih aktivnosti namijenjenih djeci predškolske dobi

Tema ovog rada su kompetencije glazbenih pedagoga za organiziranje glazbenih aktivnosti namijenjenih djeci predškolske dobi. U teorijskom dijelu rada prikazane su karakteristike razvoja djeteta, glavne odlike te razvoj glazbenih sposobnosti, kao i načini i sastavnice glazbenih aktivnosti. Glazbeni pedagozi zahvaljujući svojim glazbenim, pedagoškim i osobnim kompetencijama mogu i sami osmisliti, organizirati i izvoditi glazbene aktivnosti. Takav primjer razvoja samostalno osmišljenih aktivnosti prikazan je u istraživačkom dijelu rada. Predstavljene su dvije glazbene aktivnosti slušanjem te je autorica rada osmislila tekst i glazbu za dvanaest pjesmica koje su baza glazbenim aktivnostima. Uz svaku pjesmicu autorica rada prikazala je i mogućnosti organiziranja cjelokupne aktivnosti koja uključuje, osim glazbe i druge neglazbene sadržaje. Glazbeni pedagog u radu s djecom predškolske dobi zahvaljujući svojim kompetencijama je kreator, motivator i izvoditelj aktivnosti koje uključuju aktivno sudjelovanje djece u glazbi što pridonosi razvoju glazbenih sposobnosti i razvoju ljubavi prema glazbi.

Ključne riječi: glazbeni pedagog, kompetencije, djeca predškolske dobi, glazbene sposobnosti, glazbene aktivnosti.

Competences of music pedagogues for organizing musical activities for preschool children

The topic of this paper is the competence of music educators in organizing musical activities for preschool children. In the theoretical part of the work, the characteristics of the child's development, the main features and development of musical abilities, as well as the methods and components of musical activities, are presented. Thanks to their musical, pedagogical, and personal competences, music pedagogues can design, organize, and perform musical activities themselves. Such an example of the development of independently designed activities is presented in the research part of the paper. Thanks to his competences, a music pedagogue working with children of preschool age is a creator, motivator, and performer of activities that include the active participation of children, which contributes to the development of musical abilities and the development of a love for music.

Key words: music pedagogue, competences, children of preschool age, musical abilities, musical activities.

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ Ivana Karlušić _____ potvrđujem da je moj _____ diplomski _____ rad

diplomski/završni

pod naslovom _____ Kompetencije glazbenih pedagoga za organiziranje glazbenih aktivnosti
namijenjenih djeci predškolske dobi _____

te mentorstvom izv. prof. dr. sc. Jasne Šulentić Begić i dr. sc. Mirna Sablijar v. pred. _____

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, _____

Potpis

1. UVOD

Glazbeni pedagog trebao bi biti poticatelj i njegovatelj ljubavi prema lijepoj glazbi, umjetničkoj, tradicijskoj te glazbi različitih kultura, a svoje bi djelovanje uvijek trebao prilagođavati dobi djece za koje organizira glazbene aktivnosti. Organiziranje i osmišljavanje glazbenih aktivnosti zahtijeva glazbene pedagoge koji posjeduju stručne i pedagoške kompetencije koje im omogućavaju da djecu predškolske dobi aktivno uključe u slušanje ili izvođenje glazbe, odnosno, da su kompetentni samostalno osmisliti cjelovite glazbene aktivnosti različitog oblika. Osim primarnog poznavanja glazbene umjetnosti, od glazbenih se pedagoga očekuje da imaju znanja i vještine osmisliti novu glazbu, ali i dodatne sadržaje poput plesa, tjeloglazbe ili sličnih elemenata koje će uvoditi u aktivnost u kojoj je učenje i usvajanje određene pjesme centralni dio aktivnosti. Za oblikovanje novih glazbenih sadržaja namijenjenih djeci predškolske dobi, glazbeni pedagog, osim brojnih glazbenih znanja, mora poznavati i razvojne karakteristike djeteta predškolske dobi, dječju psihologiju, psihologiju glazbe i razvoj glazbenih sposobnosti kako bi pri osmišljavanju novih sadržaja uvažavao razvojne, kognitivne, emocionalne i psihofizičke karakteristike djece određene dobi, kako bi glazbeni sadržaj pri kreiranju mogao prilagoditi djeci.

Cilj ovog rada je prikazati neke od mogućnosti osmišljavanja, oblikovanja i izvođenja glazbenih aktivnosti za djecu predškolske dobi. U istraživačkom će se dijelu obraditi i prikazati mogućnosti organiziranja glazbenih aktivnosti kroz aktivno slušanje klasične glazbe (Johann Pachelbel: *Kanon u D duru*, Robert Schumann: *Divlji jahač*) te će se prikazati dvanaest pjesama i uz njih cjelokupno osmišljenih dvanaest aktivnosti. Tekst i glazbu pjesmica osmislila je autorica rada. Pri oblikovanju aktivnosti različito se pristupalo organizaciji glazbenog materijala, uvođenju osmišljenih tekstova te su aktivnosti podijeljene sukladno trima starosnim skupinama djece predškolske dobi: mlađoj, srednjoj i starijoj.

2. TEORIJSKI DIO

2.1. PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Predškolski odgoj i obrazovanje trebao bi biti omogućen svakom djetetu, a aktivnosti koje se organiziraju u predškolskom razdoblju trebale bi biti takve da uvažavaju različitosti dječjeg razvoja, sklonosti te ukupne djetetove osobnosti i da obuhvaćaju različita područja djetetovih interesa. Pri tome poimajući dijete kao „cjelovito biće, ono je aktivni subjekt vlastitoga odgoja i obrazovanja, znatiželjno je i kompetentno biće koje ima raznovrsne interese, mogućnosti, znanja, razumijevanja i koje, vođeno prirođenom znatiželjom, istražuje svijet oko sebe i aktivno stječe znanja“ (Jurčević Lozančić, 2018: 18). Dijete je znatiželjno i kreativno biće koje se izražava na različite načine i ima urođenu znatiželju i želju za istraživanjem i učenjem, a vodeći se prema tome, djetetu treba osigurati da tu svoju potrebu zadovolji (MZO, 2014). Odgoj ima važnu ulogu u djetetovom životu, prije svega u najranijoj fazi razvoja pa sve do oblikovanja neovisne osobe. Djetetovu odgoju treba pristupati holistički. „Holistički pristup, kao novu paradigmu odgoja i obrazovanja djece predškolske dobi, odlikuje stajalište da njegu, odgoj i učenje u ranoj dobi valja shvatiti cjelovito, u zajedničkom življenju djeteta s drugom djecom i odraslima“ (Slunjski, 2011 prema Vidulin, 2016: 221). S obzirom na to da je temeljna uloga predškolskog odgoja i obrazovanja „stvaranje uvjeta za potpuni i skladan razvoj djetetove osobnosti, doprinos kvaliteti njegova odrastanja i posredno, kvaliteti njegova obiteljskoga života“ (MZOŠ, 2010: 28) te i kod organiziranja glazbenih aktivnosti valja promišljati holistički, uvažavajući i djelujući na ukupni djetetov razvoj. Kroz različite aktivnosti u kojima će dijete sudjelovati ono će biti potaknuto za daljnje učenje i istraživanje, a upravo je djetinjstvo vrijeme najvećeg rasta i razvoja svakog djeteta i dužnost je odraslih koji su u suživotu ili su u bilo kojoj vrsti odgojnog odnosa s djetetom da mu osiguraju preduvjete za što kvalitetniji razvoj. Stvaranje preduvjeta za dječji razvoj potrebno je omogućiti kroz različita područja pa tako i umjetničko. „Brojna neuroznanstvena istraživanja pokazuju da su djeca predškolske i rane školske dobi u ključnom stadiju općeg razvoja jer se u tom razdoblju života neuralne sinapse mozga ubrzano rastu i mijenjaju. Istraživanja također pokazuju i da umjetničko obrazovanje ima veći utjecaj na razvoj mozga ukoliko su mu djeca izložena u najranijoj dobi“ (Nikolić, 2018: 142). Prema Vidulin, (2016) u predškolskoj dobi potrebno je razvijati opazajne i doživljajne elemente koji će voditi prema percepciji umjetničkog te omogućiti izražavanje dojmova na različite načine kao što su: govor, pokret ili crtež. No, za svako djelovanje prema djetetu treba poznavati djetetov razvoj. Prema Starc i sur. (2004) četiri su razloga za to:

- djetinjstvo je razdoblje brzog i složenog razvoja
- utjecaji iz ranog djetinjstva utječu na kasniji razvoj
- poznavanje prirode procesa ranog razvoja pomaže u razumijevanju kasnijih složenijih ponašanja
- poznavanjem dječjeg razvoja kompetentnije unosimo promjene u život djeteta i rješavamo probleme koje djetinjstvo nosi.

Starc i sur. (2004) razlažu djetetovu okolinu na materijalnu i socijalnu. Materijalni okoliš odnosi se na mjesto gdje dijete boravi. Čini ga sve ono što je djetetu dostupno i uz što dijete odrasta (prostori u kojima odrasta, predmeti, igračke, poticajni prizori, slike, zbivanja, zvukovi i glazba, govor odraslih osoba koje su u neposrednoj blizini djeteta i sl.). Socijalna okolina obuhvaća nazočnost, dostupnost i reaktivnost odrasle osobe, tjelesni dodir, emocionalni odnos odraslih u okolini djeteta, glasovnu i verbalnu komunikaciju, društvo vršnjaka, igru s odraslima i vršnjacima, učenje posredovanjem iskustva i sl. Dakle, koliko je i čemu je dijete izloženo iz okoliša ili što proživi u međudjelovanjima sa starijima ili vršnjacima značajno utječe na razvoj dječje osobnosti. Sukladno tome, i kompetencije glazbenih pedagoga za organiziranje glazbenih aktivnosti za djecu predškolske dobi osim glazbeničkih i pedagoških kompetencija svakako moraju uključivati i kompetencije poznavanja razvojnih karakteristika djeteta. Potrebno je imati znanja i o razvoju glazbenih sposobnosti te načinu oblikovanja aktivnosti uz uključivanje različitih neglazbenih aktivnosti, materijala i resursa koji će pridonijeti sadržajnijem oblikovanju aktivnosti.

2.2. OSNOVNE KARAKTERISTIKE RAZVOJA DJETETA

Karakteristike djetetova razvoja prema podrazumijeva sljedeće elemente: razvoj motorike, razvoj spoznaje, razvoj govora, emocionalni i socijalni razvoj, razvoj igre, razvoj likovne sposobnosti, razvoj glazbene sposobnosti (Starc i sur., 2004) i razvoj kreativnosti.

Razvoj motorike obuhvaća sve ono što pripada razvoju pokreta djeteta. Ovaj oblik razvoja obuhvaća sposobnost svrhovitog i skladnog korištenja vlastitog tijela za kretanje i baratanje predmetima vidljive u usavršavanju držanja tijela, kretanja i baratanje predmetima kroz koje se prate njegove faze. U prvoj godini života uočiti se može refleksne (automatska reakcija na određene podražaje) i stereotipne pokrete (ritanje, mahanje, ljuljanje itd.).

Upravljanje voljnim pokretima djeteta započinje kontrolom pokreta glave i vrata, pa postupno pokreti rukama naprijed do pokreta nogama. Drugi smjer razvoja kontrola i upravljanje pokretima ruku iz ramena, kasnije pokretima iz lakta i posljednje pokreti šake i prstiju. Osnovni pokreti kao što su kretanje, održavanje ravnoteže, baratanje predmetima (Vasta i sur., 1998 prema Starc i sur., 2004) temelj su motoričkih vještina i pojavljuju se po pravilu u sve djece. Oni su temelj i za sportske vještine. Sedam osnovnih motoričkih sposobnosti koji se mogu pratiti već u predškolskoj dobi su: ravnoteža, koordinacija, snaga, brzina, gipkost, preciznost i izdržljivost. Razvoj motorike je proces koji se u početku događa na nesvjesnoj razini, a sa sazrijevanjem djeteta razvoj motorike i njegovi pomaci rade se svjesno. Npr. ležanje i kretanje dok spava, dodirivanje stvari koje ga okružuju, hvatanje lopte, preskakanje užeta ili skok s mjesta i dr. Razvoj motorike pratimo kroz sljedeće faze: usavršavanje držanja tijela (posturalne kontrole), kretanja (lokomocije) i baratanje predmetima (manipulacije) (Starc i sur., 2004). Razvoj motorike uglavnom se promatra kroz dva temeljna razvojna smjera, a to su razvoj grube motorike (osnovni razvoj mišićnih skupina, spretnost i elastičnost, skakanje na obje noge ili poskakivanje na jednoj nozi, bacanje, hvatanje, vožnja bicikla i dr.) i razvoj fine motorike (pravilno korištenje žlice, slaganje konstrukcija od manjih kockica, služi se škarama, kistovima, upotrebljava olovku za crtež i dr.). Razvoj fine motorike možemo pratiti kroz razvoj crteža i djetetovoj brizi o vlastitom tijelu. (Klarin, 2017). Razvoj motorike se događa postupno, ovisi o djetetovim sposobnostima, točnije koliko je sposobno kretati se i baratati predmetima koji su oko njega. Za poboljšanje djetetove motorike potrebni su roditelji, zatim u predškolskom odgoju odgojitelji i dr. Osnovni pokreti i gibanje kod djeteta u početku je normalno, zatim slijedi složenije radnje koje djeteta sam ili uz pomoć roditelja izvodi, korištenjem predmeta oko sebe koji ga okružuju. Motorički razvoj ovisi o genetici i drugim faktorima.

Razvoj spoznaje odnosno kognitivni razvoj odnosi se na mentalne procese pomoću kojih djeteta pokušava razumjeti sve ono što ga okružuje. Proces spoznajnog razvoja su: postupno razvijanje unutarnjih zamjena (reprezentacija, uporaba simbola) za osobe i predmete i postupno razvijanje misaonih operacija (baratanje zamjenama za stvarnost „u glavi“: usporedba, analiza, sinteza, reverzibilnost, apstrahiranje, generalizacija (koje stječe oko šeste godine)). Tijekom aktivnog djelovanja djeteta u okolini ono postupno opaža promjene koje je proizvelo, opaža među predmetima sličnosti i razlike. Proces koji su u osnovi spoznajnog razvoja su: osjeti, percepcija, pažnja, mišljenje, rasuđivanje i rješavanje problema. Kod djece razvija se uz aktivnu interakciju s okolinom koja osigurava uvjete za razvoj misaonih strategija, pozornosti te tumačenjem djetetovog iskustva. Prisutnost odrasle osobe potrebna je kako bi

djetetu tumačio, objašnjavao, imenovao stvari i pojave (Starc i sur., 2004). „Kognitivni razvoj predškolskog djeteta odnosi se na mentalne procese pomoću kojih dijete pokušava razumjeti svijet oko sebe, te postupno razvija misaone operacije. Dok je u početku svog života svjesno samo konkretne stvarnosti, te predmeta i osoba oko sebe ono postupno opaža i shvaća odnose među predmetima i osobama i tako stječe nova iskustva“ (Andrić, 2017: 32). Razvoj spoznaje kod djece se razvija aktivno uz odrasle osobe. Oni su bitni i ključni za djetetove misaone operacije u početku (objašnjavanje što će jesti i sl.), pozitivna informacija od djeteta je (gugutanje, gutanje, brbljanje, smijeh, zainteresiranost za novi predmet, sliku, crtež, stvar, pričanje i dr.). Za razvoj spoznaje potrebni su i emotivni učinci. Pozitivno okruženje u kojem boravi (pozitivno ozračje između roditelja).

Razvoj govora teče sustavno i predvidivim redosljedom, u interakciji djeteta i njegova socijalnog okruženja. Osnovni simboli u ljudskom govoru su riječi, a njegova glavna funkcija je komunikacija. Razvoj govora ima nekoliko aspekata: glasovni razvoj, rječnički razvoj, razvoj gramatike i komunikacijski razvoj. Može se podijeliti u dva osnovna razdoblja: predverbalno (faza fiziološkog krika – od rođenja do 2. mjeseca, faza gukanja i gugutanja – od 2. do 5. mjeseca, faza brbljanja – od 5. do 8. mjeseci, aktivno slogovno brbljanje – od 8. do 12. mjeseci) i verbalno razdoblje od djetetove prve godine pa nadalje (Juričić, 2020 prema Starc i sur., 2004). Svako dijete ima fond riječi koji bude aktivan (razumije značenje riječi i koristi ih u vlastitom govoru) i pasivan (dijete razumije, ali ih ne koristi u govoru) (Posokhova, 2008 prema Starc i sur., 2004). Za razvoj govora potrebno je što više se posvetiti djetetu objašnjavajući pojmove kako bi ih misaono procesuiralo i zapamtilo. Razvoj govora ovisi i o tome koliko pažnje, truda i rada odrasli posvećuje djetetu. Ono ključno je da ga se pohvali za svaku izgovorenu riječ iako ima poteškoća (izgovaranje slova r, l, j... i dr.). Važno je rano otkriti problem u govoru, tj. roditelji se trebaju obratiti logopedu. U razvoju govora kod djeteta potrebno je slušanje. Slušanje djeteta čini veliku važnost jer se dijete osjeća da je važno kako u obiteljskom tako i u drugom okruženju. Za razvoj govora treba balansirati: slušanje, objašnjavanje djetetu o predmetima, stvarima, igračkama, životu općenito i konstruktivnu kritiku. Govorni razvoj traje od rođenja pa sve do osamostaljivanja u odrasle osobe koje će biti spremne na život i rad. U razvoju govora uključeni su: roditelji, rodbina, odgojitelji, učitelji razredne nastave, predmetni učitelji i dr.

Emocionalni i socijalni razvoj teče tako što dijete postupno razvija i odnose prema sebi i ljudima iz svoje okoline. Prvi emocionalni odnos koji se razvija iz naslijeđenih

mehanizama reagiranje pohranjenih u filogenetski najstarijim dijelovima mozga, te se do kraja šest mjeseci diferencira u šest temeljnih emocija: strah, srdžba, veselje, tuga, gađenje i iznenađenje. Dijete izražavanjem svojim emocija signalizira okolini svoje potrebe, postupno uči razumijevati emocije ljudi koji ga okružuju. Unutar emocionalnog i socijalnog razvoja valja promatrati sljedeće: temperament, emocionalni razvoj u izražavanju vlastitih i razumijevanju tuđih emocija, razvoj privrženosti, socio-spoznajni razvoj o razumijevanju pojma o sebi i odnosa s drugima, razvoj samoregulacije i razvoj društvenosti. „Socio-emocionalna kompetencija ključan je čimbenik za predviđanje uspjeha u školi jer je povezana sa socijalnim, bihevioralnim i akademskim ishodima važnim za uspješan razvoj djeteta, te ima važnu ulogu u razumijevanju pozitivnog razvoja pojedinca“ (Domitrovich i sur., 2017 prema Vranjican i sur., 2019: 322). Važno je u socio-emocionalnoj kompetenciji da se djetetu pokaže empatija te pripadnost gdje ono boravi. Svakom djetetu treba dati priliku da iznese svoje emocionalne i socijalne probleme, kako bi poboljšali njegov trenutni osjećaj te kako bi se razvijao u pozitivnom smjeru. Važno je da ima osjećaj pripadnosti. Socio-emocionalno učenje proces je putem kojeg se razvijaju socio-emocionalno kompetencije. „Kao iznimno bitne komponente socioemocionalne kompetencije s bitnim utjecajem na različita područja djetetova života mogu se izdvojiti empatija, znanje o emocijama i regulacija emocija; razvoj navedenih vještina ima utjecaj na smanjenje interpsihičkih i intrapsihičkih problema kod djece“ (Allemand i sur., 2014; Denham i sur., 2013 prema Vranjican i sur., 2019: 325). Interpsihički problemi događaju se ako dijete nema dovoljno samopouzdanja, a okružen je lošim, destruktivnim ponašanjima ostale djece ili odraslih osoba. Intrapsihički problem kod djece stvara se kada mu nije dovoljno posvećeno pažnje, kada se osjeća zapostavljeno ili u obitelji ili u okolini koji ga okružuju. Intrapsihički problem nastaje unutar djeteta (Nikić, 2012). Kako bi se spriječili takvi problemi, potrebno je promatrati dijete te uvidjeti da ono ima problem i smatrati ga rješivim. Informacije o intrapsihičkim problemima najčešće uvide roditelji pa odgojitelji/učitelji i dr. Nakon te informacije potrebno se obratiti doktorima kako bi se u što ranijoj fazi dijete liječilo i oporavilo te nastavilo život. Ako dođe do interpsihičkih i intrapsihičkih problema, potrebna je briga o djetetu i da dijete osjeća povjerenje u roditelje. Treba paziti da se to povjerenje ne izgubi međusobno kako ne bi iznevjerili dijete i pokrenuli niz intrapsihičkih problema. Ako se ovi problemi dogode, potrebna je podrška djetetu u što većoj mjeri. Autor Nikić (2012: 71-72) ističe sljedeće: prihvatiti zdravi pluralizam mišljenja i razlike u naravi, pokušati vidjeti stvari u očima drugoga, razvijati stav povjerenja i empatije, naučiti primjereno izražavati svoje emocije, pretvoriti srdžbu u nadu, promijeniti način razmišljanja ako treba i dr.

Razvoj igre: „Vlastita aktivnost djetetu omogućuje da osim svijeta upoznaje i sebe, svoje sposobnosti i mogućnosti, a o utjecaju onih koji se djetetom bave – roditelja, odgojitelja i drugih odraslih – ovisi kakvu će sliku dijete stvoriti o sebi, koliko će biti sigurno u sebe, kritično prema sebi i drugima, zadovoljno sobom i sretno“ (Stevanović, 2003: 118). Pružanje da dijete otkriva sebe u igri razvija motoriku i ostale navedene sposobnosti. Svako dijete ima različite sposobnosti, ali kroz igru ono vježba svoju motoriku, budi se zainteresiranost i želja za „napredovanjem“ odnosno istraživanjem oko sebe. Igra je temeljna aktivnost djeteta pomoću koje raste i razvija se. Igra uključuje iskušavanje različitih aspekta socijalnog, emocionalnog, tjelesnog i spoznajnog razvoja. Igru možemo opažati na dvije razine: spoznajna razina igre (funkcionalna igra, konstruktivna igra, igra pretvaranja, igre s pravilima) i društvena razina igre (promatranje, samostalna igra, usporedna igra, usporedno-svjesna igra, jednostavna socijalna ili povezujuća igra, komplementarna i uzajamna igra i suradnička igra).

Razvoj likovne sposobnosti: „Likovne umjetnosti od rane dobi omogućuju ostvarivanje dječjeg kreativnog potencijala vidljivog kroz istraživačke aktivnosti igre s upotrebom različitih materijala i tehnika; razvijaju dječju vizualno-prostornu inteligenciju, maštu, estetsko percipiranje i specifične likovno-izražajne sposobnosti“ (Novaković, 2014: 163). Prvi kontakt je slikovnica i priča, zatim dodir olovke, bojice, tempere i sl. Istraživanjem i otkrivanjem što likovni materijali omogućuju, dijete počinje biti zainteresirano istraživanjem te kroz igru i učenje kako nastaje slika stvar se ljubav prema likovnoj umjetnosti. U ovom radu bit će navedena korelacija s likovnom umjetnosti te će se moći vidjeti kako se može povezati glazba i likovna umjetnost. Uvjeti za razvoj likovnih sposobnosti: dobro emocionalno ozračje, dostupnost likovnih materijala, razgovor o djetetovom likovnom produktu.

Razvoj glazbene sposobnosti: sva djeca imaju biološku osnovu za razvoj glazbenih sposobnosti, one se individualno razlikuju i mogu se primijetiti razlike već u prve dvije godine života. Neke od glazbenih sposobnosti su: pamćenje melodije, percepcija ritma, shvaćanje tonaliteta, utvrđivanje intervala, sposobnost uočavanja estetskog značenja te apsolutni sluh. Prema Varga (2019) izvođenjem glazbenih aktivnosti dijete doživljava glazbu te gradimo njegov kriterij pomoću koje shvaća kvalitetu glazbe i vrijednost umjetnosti. Osim što glazba pobuđuje radost kod djeteta, ono i samo često pjeva uz glazbu. Ples i osmijeh je prvi pokazatelj da se djetetu sviđa glazba koju sluša. Kada djeca zajedno pjevaju i izvode pjesmicu, svako od njih je „glavni lik“ te predstave/izvedbe. Sviranje instrumenta također je izuzetno pogodno za djetetov razvoj. „Osim razvoja sluha, kroz glazbeno se izvođenje razvija motorika, potiče se

razvoj centra za govor i ravnotežu, a dokazano je kako sviranje glazbenog instrumenta pozitivno djeluje na inteligenciju pojedinca“ (Miočić, 2010: 194).

Razvoj kreativnosti: Kreativnost „je važan dio razvoja djetetova mozga i može mu pomoći u razvoju samodiscipline, samopouzdanja i motoričkih vještina. Djeca pokazuju bolje rezultate u učenju kada su uključena u aktivnosti koje uključuju kreativnost“ (Todorčić, 2023: 2). Dva su elementa osobine kreativnosti: a) kreativac koji uočava, vidi, doživljava, kombinira pojave i stvari na svjež, nov i neuobičajen način; b) kreativac koji proizvodi nove, drugačije, neuobičajene ideje i djela (Huzjak, 2006). Kada govorimo o kreativnosti autor Winner (2005 prema Huzjak, 2006) naglašava sljedeće: „kreativna (malo k) su ona djeca koja samostalno otkrivaju pravila i tehničke vještine određenog područja, uz minimalno vodstvo odraslih, i izmišljaju neobične strategije za rješavanje problema. Kada govorimo o Kreativnosti (veliko K), tada podrazumijevamo istežanje, mijenjanje ili čak transformiranje područja. To podrazumijeva veliku bazu znanja i iskustva (napominje se i tzv. Desetogodišnje pravilo – tvrdnja da za proboj u nekom području treba barem deset godina napornog rada), i smatra se da djeca ne mogu biti kreativna na ovaj način“ (Winner, 2005 prema Huzjak, 2006: 236). „Taylor je kreativnost razvrstao u pet stupnjeva: 1.) kreativnost spontane aktivnosti, (1 – 6 g.); kreativnost usmjerene aktivnosti (7 – 10 g.), kreativnost invencije (11 – 15 g.), kreativnost inovacije (16 – 17 g.), te kreativnost stvaranja (18+). Dakle, prva četiri stupnja za malo k, a zadnji za veliko K. Dakako, djeca nisu ni umjetnici ni znanstvenici da za proboj u nekom području treba barem deset godina napornog rada), i smatra se da djeca ne mogu biti kreativna na ovaj način“ (Huzjak, 2006: 236).

2.2.1. Dijete predškolske dobi u kontekstu razvoja glazbenih sposobnosti

Sposobnosti su preduvjet djelotvornosti, brzine i vještine u obavljanju neke aktivnosti bez prethodne vježbe i poučavanja. Postoji velik broj sposobnosti koje se razvrstava na različite načine. Prema vrsti aktivnosti i potencijalnom reaktivnom sustavu koji im je u osnovi, dijele se na mentalne, senzorne i psihomotorne. Nadalje, razlikuju se primarne (temeljne) sposobnosti, koje određuju razinu uspješnosti u većem broju različitih djelatnosti, od specifičnih (posebnih) sposobnosti, o kojima ovisi postignuće u nekim užim djelatnostima. Tako je kod mentalnih

sposobnosti (inteligencije) primaran generalni čimbenik koji je u osnovi svih intelektualnih operacija, dok u posebnim vrstama aktivnosti uspjeh ovisi o specifičnim čimbenicima.¹

„Kao razvoj razumijemo slijed promjena u osobinama, sposobnostima i ponašanju djeteta poradi kojih se ono mijenja te postaje sve veće, spretnije, sposobnije, društvenije, prilagodljivije itd.“ (Starac i sur., 2004:13). Kroz dječji razvoj koji je pod utjecajem nasljeđa (biološki, genetski) i okoline (učenje, odgoj) ovisi o razvoju neuroloških struktura. Razvoj je također dinamičan proces u kojemu se događaju promjene, zbiva se u socijalnom kontekstu te je fleksibilan. Svako dijete je individua za sebe te ne bi trebali uspoređivati brzinu razvoja među djecom. Potrebno je znati i uočiti što dijete voli, kako bi poticali i njegovali njegov cjelokupni razvoj prema njegovim interesima i mogućnostima. Potrebno je znati prirodnu znatiželju djeteta, njegovu potrebu i interese te stvoriti okruženje koje mu omogućuje slobodu izbora koja potiče kod djeteta razvoj i sposobnosti.

Kada govorimo o glazbenim sposobnostima, mnoštvo autora se slaže i stavljaju važnost na rano otkrivanje darovite djece te daljnje poticanje glazbene sposobnosti. Vanjski utjecaji koji okružuje dijete jedan su od uvjeta za učenje i razvoj glazbenih sposobnosti. Rano otkrivanje glazbene sposobnosti kod djeteta omogućuje nam da ga usmjerimo u glazbeno obrazovanje kako bi svoj potencijal i dalje razvijalo. Istraživanja su pokazala pozitivan utjecaj na razvoj kod djece koja su bila uključena u glazbene aktivnosti. Creech i Ellison (2010 prema Nikolić, 2018) navode kako u prenatalnom razdoblju dok majka pjeva ili neki drugim glazbenim oblicima dijete je izloženo glazbenim podražajima koje može percipirati, a nakon rođenja primaju glazbeni podražaj iz okruženja koje čine pjevanje i sviranje ukućana, drugih članova obitelji ili od odgojitelja u kojoj ustanovi dijete boravi. Dijete je prema mišljenju Creech i Ellison (2010 prema Nikolić, 2018) glazbeno aktivno još od prenatalnog razdoblja, a osim glazbenih podražaja koje prima iz okruženja kao što je komuniciranje s roditeljima, imitiranje pjevanja i korištenje predmeta ili instrumenata pomoću kojih dolazi do ritmiziranja koje za dijete čini oblik igre ili prate neku igru. Vidulin (2016) navodi čemu glazba doprinosi u ranom djetinjstvu: opazajnom i doživljajnom izražavanju, oblikovanju estetske percepcije, unapređivanju stvaralačkih sposobnosti i kreativnosti, razvoju glazbenih sposobnosti, spoznajnom, motoričkom, govornom i socio-emocionalnom razvoju.

¹ *PROLEKSIK ENCIKLOPEDIJA - Prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. Sposobnost.* Preuzeto <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57516>, 25.4.2023.

Prema Čudina-Obradović (1991) postoje sedam faza razvoja glazbenih sposobnosti:

- Prva faza naziva se slušanje koja je od 0 do 6 mjeseci djetetova života u kojem reagira na zvuk, lociranje zvuka, diferenciranje slušnih podražaja, početak aktivne percepcije glazbe.
- Druga faza motoričke reakcije na glazbu je od 6 do 9 mjeseci djetetova života u kojem dijete imitira glasovne reprodukcije, vokalizacija na neposrednu glazbu u kojoj su vidljive promjene u visini ili ritmu.
- Treća faza prve glazbene reakcije je od 9 do 18 mjeseci djetetova života koje naziva „glazbeno brbljanje“ i diferencirano reagiranje u kojem dijete ima ugodne ili neugodne reakcije ovisno o vrsti glazbe. Također u trećoj fazi dolazi do porasti broja motornih reakcija na glazbu i usklađivanja pokreta i glazbe.
- Četvrta faza prave glazbene reakcije je od 18 mjeseci do 3. godine djetetova života u kojoj se razvija spontano pjevanje i imitiranje dijelova pjesama.
- Peta faza predstavlja imaginativne pjesme, tj. pjevanje raznovrsnih pjesama, često izmišljene ili sastavljene od poznatih pjesama.
- Šesta faza je razvoj ritma od 5. do 6. godine djetetova života u kojem poboljšava sposobnost održavanje ritma, slučajno transponiranje u drugi tonalitet, nemogućnost prilagodbe u drugi tempo.
- Sedma faza je stabilizacija glazbenih sposobnosti, od 6. do 9. godine djetetova života, u kojoj se razvijaju melodijske i ritmičke glazbene sposobnosti, nastaju i glazbeni pojmovi, koje percipiraju i razumiju, kao što su: trajanje note, tempo, takt, tonalitet i melodijsko kretanje.

Termin glazbene sposobnosti Kolarovska-Gmirja (2006 prema Šulentić Begić, 2012) možemo pronaći pod raznim nazivima poput: glazbene dispozicije, glazbeni kapacitet, glazbene sklonosti, glazbene sposobnosti, glazbeni dar, glazbena muzikalnost, glazbeni talent i glazbena genijalnost. Ipak, događa se i da glazbene sposobnosti ne budu prepoznate. „Česti se nedostatak osjećaja za intonaciju (nemogućnost čistog pjevanja) poistovjećuje s nepostojanjem glazbene sposobnosti. Ako, međutim, uzmemo u obzir da glazbena sposobnost osim osjećaja za intonaciju znači i sposobnost uočavanja dinamike, sposobnost uočavanja tempa, osjećaj za ritam, sposobnost kretanja uz glazbu, sposobnost uočavanja glazbenog oblika, sposobnost pamćenja glazbenih cjelina, sposobnost prepoznavanja melodije, osjećaj za skupno muziciranje, sposobnost razlikovanja visine, sposobnost razlikovanja boje tona, sposobnost

razlikovanja intervala, sposobnost transponiranja, sposobnost improviziranja; onda se može zaključiti da svatko posjeduje nešto od navedenoga. Stoga mislimo da ljudi nisu jednostavno muzikalni ili nemuzikalni nego da imaju više ili manje razvije glazbene sposobnosti“ (Šulentić Begić, 2012: 6-7).

Mirković Radoš (1996 prema Šulentić Begić, 2012) ističe da su glazbene sposobnosti složene mentalne funkcije, te da je za njihov razvoj, uz udio genetičkih činitelja, presudne godine najranijeg djetinjstva, odnosno, potrebna je povezanost naslijeđa, poticajne sredine i vlastite djelatnosti djeteta u tom razdoblju. „Na predškolskim odgajateljima i učiteljima primarnog obrazovanja velika je odgovornost ... Treba pjevati pjesme u zadanoj intonaciji, a ne u intonaciji koja odgovara odgajatelju/učitelju, tj. odrasloj osobi. Ne pridržavamo li se toga, imat ćemo djecu kojoj se neće razviti pjevački aparat, a u starijoj dobi to se više nikada ne može nadoknaditi“ (Šulentić Begić, 2012: 9).

2.2.2. Utjecaj glazbe na dijete predškolske dobi

Istraživanja su pokazala pozitivan utjecaj kod djece koja su uključena u glazbene aktivnosti. Glazba utječe na emocionalni i socijalni razvoj. Istraživanje koje su proveli Kirchner i Tomasello (2010 prema Nikolić, 2018) pokazalo je kako djeca predškolske i rane školske dobi koja su imala glazbeni program kao što su pjevanje, sviranje ritamskih udaraljki i ples rezultirala su spremnošću na suradnju i međusobno pomaganje u rješavanju problema. Također, istraživanje koje su proveli Rabinowitch, Cross i Burnard (2013 prema Nikolić, 2018) pokazalo je da djeca predškolske dobi i rane školske dobi imaju više empatije od djece koja nisu imala glazbeni program. Djeca koja su bila uključena u program pjevanja u UK pod nazivom *Sing up* (Welch, i sur., 2014 prema Nikolić, 2018) bolje su pjevala te je njihova samosvijest i osjećaj socijalne uključenosti veći. Glazba pomaže u svjesnosti o drugima, omogućuje veće samopouzdanje kod nastupa pred drugima, učenje kako se izraziti, bolje socijalne vještine i olakšan grupni rad (Harland i sur., 2000 prema Nikolić, 2018). Glazbeni angažman djece u grupnom muziciranju može pridonijeti disciplini, timskom radu, samopouzdanju, osjećaju postignuća, odgovornosti, osjećaju pripadanja, samoizražavanju, doživljaju iskustva nastupa, povećanje samopoštovanja, socijalnom razvoju i uživanju (Brown, 1980 prema Nikolić, 2018). „Grupno muziciranje svrstava i udružuje pojedince u stanje zajedništva te usmjerava na pozornost djece jednih na druge, što povratno djeluje na njegovanje razvoja socijalnih vještina

kao što su empatija i poštovanje te promovira pozitivno socijalno ponašanje“ (Nikolić, 2018: 149).

Hallam (2010b prema Nikolić, 2018) naglašava koliku važnost ima pjevanje za zdravlje: popuštanje psihofizičke napetosti i psihofizička relaksacija, emocionalno oslobađanje i redukcija osjećaja stresa, pozitivno raspoloženje, osjećaj sreće, osjećaj ushićenja i radosti, osjećaj veće osobne, emocionalne i psihofizičke dobrobiti, povećanje energije i uzbuđenja, također stimulaciju kognitivnih kapaciteta – pamćenja, koncentracije, pozornosti i učenja; uključujući psihofizički napor kod pluća pri uvježbavanju; discipliniranje koštano-mišićnoga sustava usvajanjem dobrog položaja tijela/posture ili stava, uključenost u aktivnost koja je vrednovana kao važna, smisljena i vrijedna te osjećaje svrhovitosti i motivacije.

„Glazba i glazbene aktivnosti u djetinjstvu imaju značajan utjecaj na svestrani razvoj djeteta. Sudjelovanje djeteta u nekom od oblika strukturirane glazbene poduke mogu se potaknuti procesi razvoja njegovog intelektualnog, emocionalnog, tjelesnog, duhovnog i socijalnog bića“ (Radočaj-Jerković, 2017: 15).

2.2.3. Dobrobiti i primjena glazbe u predškolskoj dobi u kontekstu aktivnog i pasivnog slušanja glazbe

Glazbeni pedagog bi trebao glazbu uvoditi u svakodnevicu djetetova boravka u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Kada govorimo o aktivnostima slušanja, glazba se može koristiti u praksi tako da ju se sluša pasivno ili aktivno. Djeca su tijekom jutarnje aktivnosti najčešće mirnija, stoga glazba može svirati u pozadini kao pratnja ostalim aktivnostima. Pasivno slušanje glazbe nema učinak daljnjeg razvoja glazbenih sposobnosti, ali je njegova uloga važna jer djeca tako upoznaju glazbu kojom nisu okružena svakodnevno. Tako u njihov život ulazi lijepa, umjetnički vrijedna glazba. Tijekom aktivnog slušanja kod djece se razvija osjećaj za ritam i metar. „Slušanje je proces primanja ili percepcije i upoznavanja, prepoznavanja, zamjećivanja glazbenih elemenata u aktivnom glazbenom odnosu. Dijete glazbeni doživljaj očituje fiziološki i emocionalno, a potom intelektualno. Dijete na taj način upoznaje glazbene izražajne elemente, prepoznaje ih, slušno ih je sposobno pratiti i razlikovati“ (Sam, 1998: 47). Glazba može biti različitog tempa, dinamike, mjere, ritma, tonaliteta i samog karaktera glazbe, a putem reagiranja djeteta (otvorena usta, širom otvorene oči, ubrzano disanje, živost pogleda ili potpuno smirenje)

možemo vidjeti sviđa li mu se ili ne (Sam, 1998). Slušanje iste kompozicije kod djeteta može izazvati „osjećaj radosti, utječe na razvoj njegova pamćenja i muzičkog sluha te potiče interes djeteta za muziku“ (Manasteriotti, 1981: 29).

Posebno je važno slušati instrumentalnu glazbu jer se slušanje instrumentalne glazbe razlikuje od drugih glazbenih aktivnosti. Između djeteta i glazbe tada ne postoji ništa drugo, dijete je samo u međudjelovanju s glazbenim djelom i percipira isključivo glazbu, a rezultat slušanja je estetski doživljaj djela (Varga, 2019 prema Sam, 1998).

Slušanjem klasične glazbe na pasivan ili aktivan način, djetetu se omogućava uvid u glazbu drugačiju od suvremene popularne ili drugih vrsta glazbe, tj. onom s kojom se, najčešće, ne susreće kod kuće, na rođendanima ili na mobilnim uređajima. Sve su više djeca okružena tehnologijom i dostupne su im razne platforme za slušanje raznovrsne glazbe. Pretjerano korištenje tehnologije nije dobro za djetetov razvoj, posebno u predškolskoj dobi, zato je puno bolje da se aktivnost slušanja organizira s uređaja koji ima pedagoga. Često se uz slušanje glazbe uvode i određeni pokreti. Djeca i samoinicijativno uvode neki oblik tjelesne reakcije na glazbu: pljeskanje rukama, stapanje, koračanje, kretanje tijelom u ritmu glazbe. I pedagozi mogu potaknuti djecu da krenu u neke pokrete dok oblikuju glazbenu aktivnost. Slušanjem glazbe uz pokret djeci pružamo mogućnost slobodnog izražavanja koje može biti unaprijed osmišljeno ili dopustiti da se dijete kreće kako ono želi. Gospodnetić (2015 prema Varga, 2019: 23) ističe upute koje dajemo djeci prilikom aktivnog slušanja glazbe:

- *„Pusti neka te glazba nosi.*
- *Čut ćete prekrasnu glazbu uz koju se može plesati ako to želite.*
- *Neka glazba uđe u vaše ručice, prstiče, nožice, srce, kosu, uši, tijelo...*
- *Glazba svakome priča drugu priču - neka svatko od vas pleše sam.*
- *Možete plesati onako kako vam glazba priča priču.*
- *Sada ako želite možete plesati, a ako želite možete samo slušati, ali čujte što vam glazba priča, jer svakome sigurno neće isto pričati.*
- *Slušaj glazbu i pleši onako kakva je glazba.*
- *Slobodno se vrtite, možete ići po čitavoj sobi.*
- *Sad ćemo slušati nešto što sam ja voljela dok sam bila mala.*
- *Ako plešete nježno rukama i prstićima, to je teško u parovima – idemo rukama, sagibati tijelo, noge...“*

Ples u radu s djecom važan je element plesne pedagogije (Omrčen, 2023). Omrčen (2023) nadalje ističe kako plesna struktura obuhvaća: pokret, ritam, prostor i vrijeme; djeca osjete radost i izražavaju svoju kreativnost. Također, uz strukturirane aktivnosti i vježbe, autorica naglašava da djeca stječu osnovne plesne tehnike, razvijaju koordinaciju i motoričke sposobnosti. Ples omogućava djetetu da uživa u glazbi, stvara pokrete, usvaja ritam pomoću strukturirane aktivnosti, pamti melodiju skladbe. „Kroz strukturirane improvizacijske vježbe i plesne igre, djeca se potiču da istražuju različite načine kretanja, stvaraju nove pokrete i izraze svoje emocije putem plesa“ (Omrčen, 2023: 1). Stoga, kada se osmišljava pokret/ples/igra uz glazbu potrebno je poznavati obrazovne ciljeve plesnih struktura. Šumanović i sur. (2005 prema Omrčen, 2023: 12) ističu sljedeće: „Poticanje razvoja estetske kulture pokreta kod djece kroz različite aspekte: Održavanje lijepog držanja tijela, snalaženje u prostoru i izražavanje emocija kroz pokret. Izražavanje glazbe kroz osjećaj za ritam, tempo, dinamiku, melodiju. Razvijanje svijesti o odnosu između tona i pokreta. Poticanje slobodne kreativnosti u pokretu i glazbi. Nadalje, plesne strukture se temelje na prirodnim oblicima kretanja, uključujući: Hodanje, trčanje, skakanje i poskoke. Jednostavna gibanja u svim dijelovima tijela poput zamaha i mahanja. Razvijanje ravnoteže, vježbe napetosti i opuštanja. Imitiranje i improviziranje pokreta koji proizlaze iz dječjeg okruženja. Sadržaji plesnih struktura uključuju dječje plesove, kao i jednostavne forme narodnih i društvenih plesova.“

2.2.4. Pjevanje kao osnovna glazbena aktivnost djece predškolske dobi

Opće je poznata stvar kako je pjevanje jedan od najprirodnijih ljudskih izričaja. „Pjevanje kao izraz osobne, spontane glazbene ekspresije fenomen je karakterističan za gotovo sve svjetske kulture“ (Radočaj-Jerković, 2017: 15). Dijete će već u prvim godinama života pokazati interes za pjevanjem, ali će njegovo pjevanje biti određeno i uvjetovano okolinom u kojoj odrasta i glazbom kojoj je izložen. Zbog toga je važno da su djeca izložena stručnom, vođenom pjevanju pjesama primjerenih njihovoj dobi i drugim razvojnim karakteristikama. Takvu izloženost i učenje kvalitetnih pjesama mogu organizirati glazbeni pedagozi jer oni kroz svoje kompetencije znaju kako oblikovati glazbene aktivnosti pjevanjem. Međutim, prva stvar je odabrati prigodnu pjesmu za pjevanje.

Radočaj-Jerković (2009 prema Radočaj-Jerković, 2017: 103) iskazuje „čimbenike za kvalitetan odabir pjesme za pjevanje:

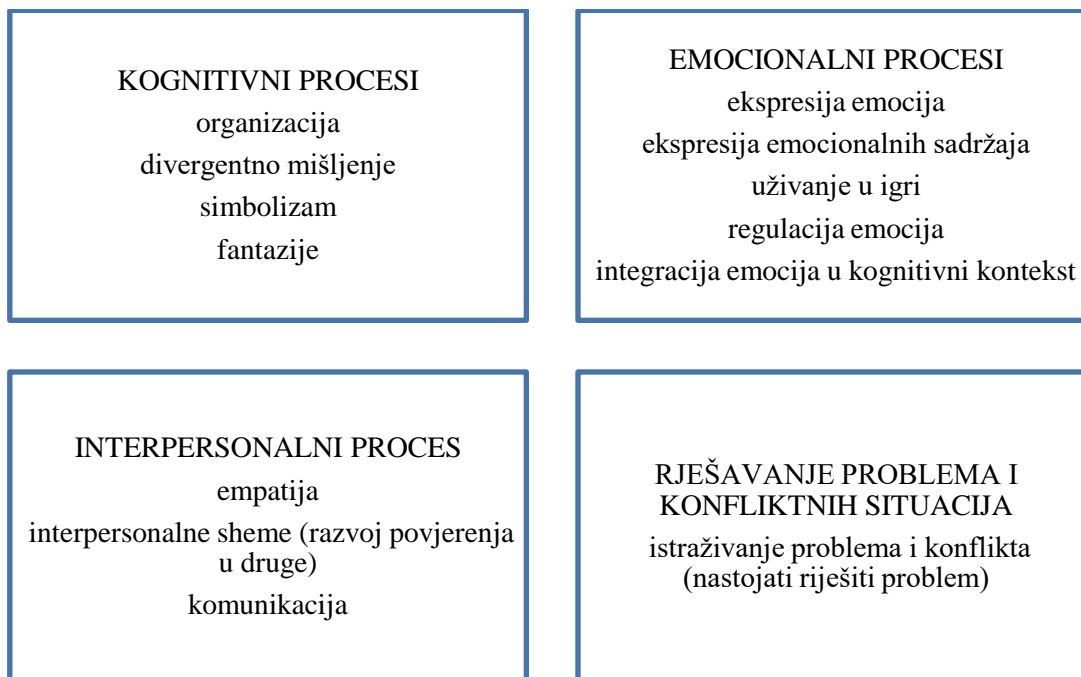
1. estetska vrijednost pjesme
2. primjerenost tekstualnog sadržaja pjesme dobi učenika
3. primjerenost opsega pjesme mogućnostima učenika
4. melodijska i ritamska zanimljivost pjesme
5. logična melodioznost pjesme
6. logičan spoj melodije i teksta pjesme
7. tematska zanimljivost, odnosno, hoće li pjesma sadržajem pobuditi interes za pjevanje
8. didaktička primijenjenost pjesme u svrhu razvoja nekih budućih pjevačkih sposobnosti – hoćemo li učenjem ove pjesme unaprijediti pjevačke/glazbene sposobnosti djeteta.“

Djecu će glazbeni pedagog potaknuti na pjevanje i svojim sviranjem, tj. ako je sviranje izražajno i lijepo, bogate harmonije jer „siromašna pratnja zna biti razlog slabijeg pjevanja i gubitka zainteresiranosti“ (Zdravković, 2018: 27).

2.2.5. Razvoj i vrste igara namijenjenoj djeci predškolske dobi

„Igra pruža mogućnost djetetu da putem nje uči, stoga je ona najvažniji način na koji dijete upoznaje svoje okruženje“ (Brotherson, 2009 prema Šulentić Begić, 2016). Pomoću igre dijete usvaja znanja i vještine te razvija svoje sposobnosti. Isto se odnosi i za glazbene igre u odnosu na glazbena znanja i vještine i glazbene sposobnosti. S djecom možemo izvoditi glazbene igre s pjevanjem, glazbene igre s ritmovima/melodijama i glazbene igre uz slušanje glazbe.

Russ (2004 prema Klarin, 2017: 31) ističe „procesе koji su se najčešće istraživali tijekom opservacije dječje igre“: kognitivni, emocionalni, interpersonalni i rješavanje problema i konfliktnih situacija (Slika 1.).

Slika 1. Prikaz procesa koji obilježavaju dječju igru (Russ, 2004 prema Klarin, 2017)

Osnovne karakteristike svake igre kako navodi Else, (2014 prema Klarin 2017: 7) su: „ona je proces, samostalan je izbor, dovoljno je sigurna, cjelokupno je iskustvo, oslobođena je od vremena, prevladava znatiželja, zadovoljstvo, različita je za svakoga, sama sebi je svrha“. Svako dijete ima različitu okolinu koja ga okružuje i pedagog ne poznaje detalje njegovog života, no kada dijete dolazi u vrtić ili školu postepeno se pedagog upoznaje s njegovim osobinama, karakterom, željama, mogućnostima, sklonostima. Svaki pedagog tijekom rada ili stjecanja različitih iskustva širi vlastiti spektar znanja, vještina i stavova kojima nadopunjuje vlastiti način provođenja i strukturiranja igara. Pri procesu oblikovanja igara važno je uvijek biti izuzetno usmjeren na dijete, njegove mogućnosti i potrebe, ne smije se stajati na put djetetova razvoja, ali ga ne treba ni previše opterećivati nerealnim očekivanjima. Iskazivanje empatije prema svakom djetetu svako će dijete dodatno osnažiti da se osjeća prihvaćeno i dobro došlo u uključivanje u igru. Autorica (Šulentić Begić, 2016: 4-6) navodi primjere igara, neke od njih su:

- „Igre s pjevanjem: *Tko pjeva, Tko se oglasio, Ne zaboravi stihove* i dr.
- Igre s ritmovima: *Ritamaska igra jeka. Igre s melodijama ili tonovima: Dan-noć, Glazbeni kviz s pjesmicama, Glazbeni kviz sa skladbama* i dr.
- Igre uz slušanje glazbe: *Glazbena stolica, Igra uz slušanje skladbe ili pjesme, Vlakić, Ples s balonima, Ledena kraljica, Dirigent, Orkestar, Ples u četvorci*.“

Priča kao polazište u glazbenom odgoju i obrazovanju djece mlađe i predškolske dobi također doprinosi razvoju glazbenih sposobnosti kod djece. Uvođenjem priča stvara se mogućnost korelacije s drugim neglazbenim područjima što pridonosi većoj dinamičnosti, boljem prijemu i radosnijem uključivanju djece u glazbene aktivnosti. Jedno od iskustava (Horvat-Vukelja i Heisinger, 2020) kaže kako se priče implementiraju u glazbu: „Predviđene aktivnosti su interdisciplinarne i korelacija su različitih područja, a provode se prije/za vrijeme/poslije slušanja glazbe. No, što god se radilo, koja god se nastavna jedinica obrađivala, koja god se pjesma učila, sve počinje pričom ili je protkano pričom“ (Horvat-Vukelja i Heisinger, 2020: 9). Neke od priča prema Horvat-Vukelja i Heisinger (2020) su:

- Priče i crtice o osnovnim pojmovima glazbene teorije: *Violinski ključ, Gospođa Stanka, Dva prijatelja: Forte i Piano, Skakutavi Staccato i klizajući Legato, Strašni Crescendo i Ne-baš-tako- strašni Decrescendo, Ručak u obitelji Presto.*
- Priče i anegdote iz djetinjstva velikih skladatelja: *Mali Händel i tavanski miševi, Pet slika iz djetinjstva Ivana Zajca, Nekoliko scena iz života mladoga Bacha (Noćna tajna, Putovanje mladog Bacha, Veliko natjecanje, Dvadesetero djece, Najmarljiviji), Brahms i zločesti dječaci* i dr.

Strategije prema Horvat-Vukelja i Heisinger (2020) koje su važne tijekom pričanja priče za djecu su: odabrati priču ili izmisliti svoju, usvojiti priču, pričati uvjerljivo, osigurati tehničke uvijete, rekvizite i vizualnu podršku, ponavljati priču, biti spreman na nepredviđene situacije, svaka priča odaje i pripovjedačevu osobnost i uvijek imati riječi ohrabrenja.

2.3. OBLIKOVANJE GLAZBENIH AKTIVNOSTI NAMIJENJENIH DJECI PREDŠKOLSKE DOBI – NAČELA OBLIKOVANJA AKTIVNOSTI

Glazbene aktivnosti trebale bi biti: edukativne, smislene, jednostavne, zabavne i korisne. Svaka aktivnost trebala bi imati neki cilj, ali i zadovoljiti određene uvjete. Ako je edukativna, djeca bi trebala moći naučiti nešto iz igre. Smislene igre trebaju razumjeti djeca i manje i veće skupine predškolske dobi, ovisi kojoj grupi se osmišljava. Jednostavne igre trebaju biti iz razloga kako bi bile lako pamtljive svakom djetetu u grupi. Zabavna igra trebala bi biti svaka, jer to i je smisao igre. Zabava će doprinijeti pozitivnoj atmosferi okoline u kojoj dijete

boravi. Igre trebaju biti korisne iz više razloga: ne gubljenje vremena, pozitivan utisak kod djece, želja za daljnjim istraživanjem vezano uz ono što su naučili kroz igru.

2.3.1. Načela oblikovanja aktivnosti

Svaka aktivnost mora zadovoljiti određene kriterije oblikovanja. Kriteriji su klasificirani i opisani u obliku šest načela: edukativnosti, smislenosti, kreativnosti, jednostavnosti, zanimljivosti i razvojnosti (Slika 2.). Svako od načela trebalo bi biti prisutno u svakoj novo oblikovanoj pjesmi, igri i cjelokupnoj aktivnosti. Načela su zapravo vodilja glazbenim pedagogima kako bi kod pripreme mogli preciznije, jasnije i svrsishodnije vlastite glazbene i neglazbene elemente aktivnosti i ideje maksimalno prilagoditi djeci predškolske dobi.

Slika 2. Grafički prikaz načela oblikovanja aktivnosti

Načelo edukativnosti: Svaka od aktivnosti trebala bi imati određeni oblik edukativnih, obrazovnih elemenata. To znači da aktivnost pruža mogućnosti da dijete kroz glazbu, pjevanje, igru usvaja nove glazbene i neglazbene pojmove. Edukativnost se odnosi na uvođenje novih elemenata glazbe: ritmova, melodija, pokreta, instrumenata ili novih glazbenih sadržaja u djetetovo okruženje. Načelo edukativnosti može se, dakle, očitovati u glazbenom dijelu aktivnosti, ali i u neglazbenim elementima: tekstu pjesme ili igre koja je pjevana i sl. Dijete se tako kroz zanimljivu aktivnost upoznaje i s novim pojmovima, predmetima, jezicima, kulturama. Ovo načelo podrazumijeva i razvoj elemenata razvojnih karakteristika djeteta od onoga što je djetetu

poznato ka nepoznatom ili da stječe neke nove vještine, npr. podržavanja ritma pjesme pokretima tijela. Kada je aktivnost pripremljena uz načelo edukativnosti, može poticati i razvijati glazbene sposobnosti i vještine te spoznajna iskustva, govor, vizualnu percepciju, slušnu percepciju, pažnju. Kada se oblikuje aktivnost prema načelu edukativnosti osnovno pitanje bi trebalo biti: *Što će iz ove aktivnosti novo naučiti?*

Načelo smislenosti: Kod oblikovanja aktivnosti valja voditi računa o smislu cjelokupne aktivnosti što znači da aktivnost mora imati logičan slijed s jasnim uputama koje će djeca razumjeti. Pod načelom smislenosti treba voditi računa i o povezanosti glazbe, teksta, pokreta, te dodatnih neglazbenih elemenata. Smislenost podrazumijeva i ujednačenost cjelokupne aktivnosti. Važno je aktivnost pripremiti promišljajući o sadržaju teksta, duljini teksta, lako pamtljivim riječima u oblikovanju teksta pjesme koja je dio aktivnosti te poznatim i nepoznatim riječima. Načelo smislenosti se svakako odnosi i na ritmičke obrasce koji se upotrebljavaju, a koji trebaju biti prilagođeni uzrastu djeteta i njegovim glazbeno-razvojnim sposobnostima. Kod provjere načela smislenosti osnovna bi pitanja trebala biti: *Je li sadržaj aktivnosti primjeren dobi djeteta?; Jesu li elementi koje sadržava aktivnosti međusobno povezani i ujednačeni?*

Načelo kreativnosti: Svaka od aktivnosti treba imati unaprijed osmišljene načine aktiviranja djetetove mašte i pedagog bi svako dijete trebao poticati na iskazivanja ideja. Pedagog može poticati kreativnost tako da unaprijed pripremi pitanja vezana uz neki od dijelova aktivnosti, ali treba biti i spreman u trenutku izvođenja aktivnosti prihvatiti djetetove ideje i razvijati ih pitanjima osmišljenima u tom trenutku. Tako će se potaknuti da dijete postane sukreator aktivnosti te da djetetova kreativnost dođe do izražaja. Svaku aktivnosti potrebno je oblikovati tako da se može razvijati i proširiti sukladno djetetovim idejama koje pedagog onda uobličuje u cjelinu. Treba dopustiti da se dijete izrazi riječima, plesom, kroz crtanje/bojanje ili određenom emocijom u kojoj pokazuje svoje osjećaje. Pjesme su gotova cjelina koja se nauči, no djetetova mašta i kreativnost skoro da nema granica. Kreativnost kod djece ne bi se trebalo prekidati nego kada pedagog prepozna trenutak da dijete uvodi neke novine u aktivnost ili se želi izraziti o nekom dijelu aktivnosti trebao bi ga dalje poticati da dalje izražava svoje ideje, vizije, da uvodi nove elemente u igru. Također, ako dijete krene u ispitivanja oko aktivnosti pedagog bi trebao nastojati odgovoriti. Važno je da dijete dobije odgovor jer time pedagog i dijete u međudjelovanju nadograđuju aktivnosti ili stvaraju nove ideje. Neobično je važno i pohvaliti dijete jer je pohvala za djetetovu kreativnost potrebna kako bi se pozitivno njegovalo

i gradilo samopouzdanje, socio-emocionalne kompetencije, a i utjecalo tako na njegov cjelokupni razvoj.

Načelo jednostavnosti: Treba razmišljati o razini usvajanja pjesme i aktivnosti koja će se oblikovati. Spomenut je već sadržaj teksta u smislenosti, a kod načela jednostavnosti treba kod oblikovanja struktura pripaziti da bude jednostavna i kratka melodija koja je lako pamtljiva dječjoj dobi te da ju prati jednostavan, lako pamtljiv ritam. U glazbenom dijelu aktivnosti, ali i neglazbenim sadržajima jednostavnost podrazumijeva i slijediti put od jednostavnoga ka složenom (težem/zahtjevnijem) sadržaju na način da se sa svakom novom aktivnosti nadograđuje postojeći okvir aktivnosti. Nadalje, načelo jednostavnosti potrebno je i kod korištenja riječi, od onih koje djeca poznaju prema učenju novih. Aktivnosti koje su prejednostavne nisu dobre za djecu i djeci nisu izazov te ne donose želju da ih svladaju, nego dosadu koja posljedično dovodi do odustajanja u sudjelovanju.

Načelo zanimljivosti: U ovom načelu, koje bi se moglo nazvati i načelo primjerenosti, treba misliti o tome je li aktivnosti za djecu interesantna, prate li teme aktivnosti dječje interese i je li aktivnost oblikovana tako da ima elemente koji će djeci razvijati znatiželju, a da nisu zamorni djeci. Kada govorimo o zanimljivosti u djetetu treba pobuditi radoznalost za novim sadržajem, stvarati takve aktivnosti koje će potaknuti dijete da se osjeća ugodno i da mu nije dosadno u aktivnosti. Tako će se stvarati i pozitivno ozračje koje je preduvjet dobrog prihvaćanja aktivnosti. Pozitivno, zabavno ozračje će ostaviti pozitivan utisak o glazbenim aktivnostima na dijete. Zabavnost se može potaknuti kroz zanimljivu uvodnu priču neposredno prije same aktivnosti, oblikovanjem pjesama u rimama, dodavanjem elemenata humora. Osmišljavanje zabavne glazbene aktivnosti korištenjem rime i humora, neobičnim tekstovima pjesmica doprinijet će zanimljivosti, zabavi i dobrom raspoloženju djeteta te će to i povećavati motiviranost za uključivanje i daljnje sudjelovanje u aktivnosti.

Načelo razvojnosti: Ovo je načelo koje je povezano s načelom kreativnosti i odnosi se na to da se svaka igra može dalje razvijati. Svaka igra trebala bi imati prostora da se iz primarne aktivnosti proširuje sadržaj. Razvojnost je moguće ostvariti nadogradnjom pjevanja, pokreta, plesa, dodavanjem novih pojmova/znanja. Razvojnost aktivnosti omogućuje razvoj motoričkih vještina, kreativnosti, pamćenja. Takve igre potiču kod djeteta potrebu za stalnim napredovanjem jer su osim navedenog, korisne za njegovo daljnje učenje i razvoj. Po završetku igre, dobro je upitati dijete što mu je bilo najdraže kod aktivnosti, sviđa li mu se provedena glazbena aktivnost, što mu je bilo najljepše u aktivnosti. Ako se iskaže djetetovo

nezadovoljstvo, glazbeni pedagog treba upitati dijete koji je razlog nezadovoljstva. Načelo razvojnosti trebalo bi doprinijeti i razvoju motorike: ravnoteže, koordinacije, snage, gipkosti, preciznosti i izdržljivosti.

2.4. ULOGA GLAZBENOG PEDAGOGA ZA PREPOZNAVANJE I POTICANJE GLAZBENIH SPOSOBNOSTI

Svako dijete je jedinstveno biće, originalno i neponovljivo. Stoga treba poštovati njegov prirodni razvojni put. Djetetu se treba omogućiti optimalne uvijete odgoja i obrazovanja da dijete ide svojim tempom odrastanja. Na glazbenim je pedagogima da pružaju takve uvjete odgoja i obrazovanja koji dijete mogu usmjeriti, motivirati, poticati one aspekte razvoja koji su dominantni kod djeteta, a djelovati poticajno na one aspekte razvoja koje treba intenzivnije razvijati. Odgovornost odraslih je da djetetu omoguće optimalne uvjete za razvoj, a dijete predškolske dobi nije ono koje samo odlučuje. Glazbeni pedagog prepoznat će i poticati glazbene sposobnosti kako bi se razvijalo kod djeteta i također uočavati nedostatke i nadopunjavati na način da prenese: više znanja djetetu, motivirajući razgovor, prenijeti teorijsko u praktično, poticati ga na daljnji rast i razvoj. „Jedno od najčešće postavljenih pitanja upućenih glazbenim pedagogima i profesionalnim glazbenicima, pitanje je vezano uz primjerenost djetetove dobi s obzirom na uvođenje djeteta u glazbene aktivnosti i to osobito na početak učenja instrumenta. Na ovo pitanje ne postoji pravi odgovor“ (Bačlija Sušić, 2016: 34).

Kada govorimo o ranoj dobi poticanja razvoja glazbenih sposobnosti kod djeteta Lehmann, Sloboda i Woody (2007 prema Bačlija Sušić, 2016) naglašavaju važnost podrške i interakciju odraslih kako bi se očuvalo produktivno okruženje. „Budući da se djetetov glazbeni razvoj odvija unutar njegovog općeg razvoja, važno je poznavanje njegovih zakonitosti, kako bi se glazbeni razvoj i poduka prilagodili djetetovim individualnim mogućnostima i potrebama“ (Bačlija Sušić, 2016: 35).

„Umjetnosti su moćno sredstvo pri odgoju i obrazovanju djece“ (Miočić, 2012: 75). „Cilj pedagoškog procesa kroz glazbenog iskustva razvijati estetski potencijal u djeteta, poticati upoznavanju ljepote te omogućiti mu da doživi glazbenu umjetnost“ (Pesec, 1997 prema Miočić, 2012: 75). Glazbeni pedagog poticat će kod djece da glazbenu umjetnost dožive na jedinstven i jednostavan način. Glazbeni pedagog treba dijete upoznavati i kroz razgovor te će

kroz reakcije na doživljaje glazbe, razgovorom o ugođaju, o melodiji, o ritmu prikupiti informacije pomoću kojih će toga prepoznati estetski potencijal u djetetu te dalje razvijati aktivnosti kako bi njegovao, razvijao i usmjeravao dijete ljepoti glazbene umjetnosti. Miočić (2012) također ističe važnost razvoja glazbenih sposobnosti koje prati zakonitost psihofizičkog razvoja djeteta. „Mlađa djeca su poprilično fleksibilna i otvorena za recepciju glazbe te posjeduju iznimne sposobnosti reagiranja na širok raspon kvalitete zvuka“ (Miočić, 2012, 75-76).

U okvirima predškolske ustanove autorica Miočić (2012 prema Dobrota, 2007) navodi da bi kroz svakodnevne aktivnosti trebale biti prisutne sve glazbene aktivnosti. Autorica Miočić (2012 prema Soleša i Grijak, 2011) govori o ulozi i kompetencijama odgajatelja te smatra da je njihova uloga: promatranje procesa učenja kao oblik suradnje, grade strukturu od koje se sastoji djetetovo učenje i njegov identitet, trebali bi sebe percipirati kao timske igrače u ostvarivanju ciljeva čime se postiže izgradnja društva, odgojitelj bi trebao djelovati na granici između radnih i obrazovnih institucija što pridonosi kulturnoj izgradnji samog odgojitelja, a time i kulture ustanove.

„Što se tiče ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u hrvatskom Nacionalnom kurikulumu stoji kako bi svaki vrtić trebao napraviti pojedinačni i posebni kurikulum u ustanovama na osnovi temeljnih odrednica predškolskoga odgoja i obrazovanja (područja kompetencijske dimenzije; temeljna znanja, vještine i sposobnosti, vrijednosti i stavovi) te za sva druga područja aktivnosti koje se odnose na dijete predškolske dobi“ (Miočić, 2012: 81).

Miočić (2012) se dotakla prakse te zaključila sljedeće: „Međutim, primjer iz prakse govori nam kako su odgojitelji još uvijek usmjereni na sadržaj koji se obrađuje s djecom. Odgojitelji koriste konkretne glazbene sadržaje koji nisu jasno razrađeni i nisu jasno postavljeni prema sastavnicama kurikuluma. Iz navedenih glazbenih sadržaja koje smo izdvojili, govori nam kako odgojitelj ne promišlja o dječjim glazbenim sposobnostima prilikom izvođenja određenih glazbenih aktivnosti. Naime, dobiva se dojam da se odgojitelj oslanja na svoju intuiciju, procjenu i vještinu. Vrlo je važno da odgojitelj ima razvijenu svijest o vlastitim kompetencijama. Takvim promišljanjima on će biti svjestan svojih neznanja i nedostataka (konkretno za glazbene kompetencije), a pokazat će svoju odgovornost tako što će konstantno poboljšavati svoju praksu“ (Miočić, 2012: 83-84).

Poteškoće u provođenju glazbenih aktivnosti dolaze ako pedagog nema glazbene, dakle stručne kompetencije. Može i treba nadograđivati vlastite kompetencije ulaganjem u sebe i svoje već stečeno znanje kroz edukacije i cjeloživotno učenje, jer je na glazbenim pedagogima odgovornost za organiziranje aktivnosti. „Nema jasno postavljenih i razrađenih ciljeva i načela umjetničkog odgoja pa tako i za glazbeni odgoj. Time se daje odgojiteljima velika sloboda u stvaranju kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Međutim, ako odgojitelj nije dovoljno stručan i kompetentan, posebno za glazbeno područje, onda dolazi do nestručnog izvođenja glazbenih aktivnosti ili izbjegavanja glazbenog odgoja u njihovu radu“ (Miočić, 2012: 84).

Uloga glazbe u vrtićima je važna. Zbog kvalitetnog vođenja glazbene aktivnosti trebalo bi ih unaprijediti i osmisliti, a glazbeni bi pedagozi trebali biti prisutni u svakome vrtiću kako bi uz odgajatelje provodili kurikulum ispunjen glazbenim sadržajima. Takav kurikulum s naglaskom na glazbu bio bi temelj za rad u glazbenim aktivnostima, a njegova primjena mogla bi doprinijeti prepoznavanju i razvoju glazbenih sposobnosti kod djece. Od velike je važnosti za djetetov razvoj prepoznati od najranije dobi njegov potencijal, interes, talent u glazbi i usmjeravati ga da razvije svoje mogućnosti, znanja, vještine uz stručne i kompetentne osobe koje se nalaze u okruženju u djetetovim prvim počecima ranog odgojno-obrazovnog procesa.

2.4.1. Kompetencije glazbenog pedagoga

Pojam kompetencija često možemo čuti u svakodnevnom govoru, osobito u području odgoja i obrazovanja, a često i u ostalim područjima ljudskoga djelovanja. Postoji mnogo definicija i različitih tumačenja, no ipak ona imaju i brojna zajednička obilježja (Medaković, 2022). „Samo značenje dolazi od latinske riječi *competentia* što znači postizati, biti sposoban, a povezuje se s vještinama i znanjima koje bi osoba trebala imati kako bi mogla obavljati određene djelatnosti“ (Medaković, 2022: 7). Pedagoške kompetencije nastavnika (Jurčić, 2014 prema Medaković, 2022) uključuju podjelu na: osobne, komunikacijske, socijalne, emotivne, interkulturalne, razvojne i vještine rješavanja problema. Glazbeni pedagozi stječu tijekom studija glazbene kompetencije koje se odnose na harmoniziranje, intoniranje, stabilan ritam, koordinaciju tijela, mogućnost moduliranja pri sviranju i pjevanju te navedene pedagoške kompetencije. Glazbeni pedagozi svoje glazbeničke kompetencije stječu već u srednjoj glazbenoj školi, a nadograđuju u visokoškolskoj instituciji, na akademiji. Razvoj glazbeničkih

kompetencija je dugotrajan i potreban je dugi niz godina obrazovanja kako bi svoja znanja i vještine razvili do viske razine kompetentnosti.

Također, postoje i kompetencije koje se nazivaju osobnima. Te kompetencije zapravo opisuju ono što nastavnika čini drugačijim od ostalih: njegova osobnost i načini njegova djelovanja u glazbenopedagoškom radu. Izuzetno su važne i na njihovom se usavršavanju i razvijanju uvijek treba i može djelovati. Osobnim kompetencijama se podrazumijevaju empatija, susretljivost, brižnost, razumijevanje, raspoloženje, smirenost, strpljenje, pravednost i objektivnost čime se regulira i usmjerava razvoj (Medaković 2022). Osobne kompetencije se razvijaju ako se glazbeni pedagozi usavršavaju te teže k poboljšavanju odgojno-obrazovnog djelovanja, imaju želju za učenjem novoga/inovativnoga/kreativnoga, a sve naučeno treba biti usmjereno odgajaniku i njegovom obrazovanju. Pozitivno ozračje je gotovo jednako važno kao i stjecanje nekih odgojnih elemenata ili znanja. Glazbeni pedagozi moraju biti i organizirani. Stoga se najšira, općenita podjela kompetencija glazbenih pedagoga može iskazati kroz tri vrste:

- osobne kompetencije
- glazbene kompetencije
- nastavničke kompetencije (Slika 3.).

OSOBNE KOMPETENCIJE	GLAZBENE KOMPETENCIJE	NASTAVNIČKE KOMPETENCIJE
<ul style="list-style-type: none"> • empatičnost • strpljivost • marljivost • organiziranost • kolegijalnost • inovativnost • snalažljivost u vremenu i prostoru • i dr 	<ul style="list-style-type: none"> • znanje stečeno tijekom obrazovanja: • tzv. teorijsko-glazbeno znanje solfeggia, harmonije, kontrapunkta, povijesti glazbe i dr. • umijeće sviranja instrumenata • umijeće pjevanja • i dr. 	<ul style="list-style-type: none"> • rad u odgojno-obrazovnoj instituciji • organiziranje odgojno-obrazovnog procesa • organiziranje priredbi i raznih događanja koji se obilježavaju u školi i izvan nje • razredništvo • usavršavanje putem skupova • cjeloživotno učenje - individualno usavršavanje • i dr.

Slika 3. Tri vrste kompetencija

2.4.2. Glazbeni pedagog kao motivator kod djece predškolske dobi u kontekstu razvoja glazbenih sposobnosti

Domitrović (2021) naglašava kako iako su učitelji svjesni koliko je motivacija važna u odgojno-obrazovnom procesu, nerijetko se ona izostavlja u nadi da će učenici biti motivirani samo uz pomoć evaluacije njihovog rada. Djeca predškolske dobi, kao i učenici u odgojno-obrazovnoj ustanovi, potrebno je izlagati motivirajućem sadržaju, kada gledamo u smjeru glazbe to su: motivirajući citati, pozitivne i ohrabrujuće riječi, videa, pohvale za djetetov rad i trud, savjetovanje, pripremanje za njegovo glazbeno školovanje i vizija za djetetov napredak u smjeru budućih profesionalnih glazbenika, glazbenih pedagoga i dr.

Cilj glazbenog pedagoga je da uz motiviranje djece predškolske dobi za glazbu, dijete postane aktivni slušač glazbe. Motiviranu djecu lako je prepoznati. Čudina-Obradović (1996 prema Domitrović, 2021) opisuje njihove karakteristike: vrlo su jasno uočljiva motivirana djeca, poput dječje znatiželje, zainteresiranosti, često se oduševljavaju, aktivni su, uporni i ne odustaju kada naiđu na teškoće. Takva djeca su malobrojna te je važan zadatak pedagoške psihologije pronaći načine kako da dijete bude motivirano. Domitrović (2021) nadalje ističe važnost motiviranja učenika što se na isti način može primijeniti na djecu predškolske dobi. „Na početku svake motivacijske situacije javlja se motiv, a u njemu se nalazi potreba ili interes pojedinca. Motivi mogu biti biološki (primarni) te stečeni (sekundarni, psihosocijalni)“ (Domitrović, 2021: 2). Bitno je prepoznati kod djece motive, kao što su primarni, zatim sekundarne i psihosocijalne. Važno je prepoznavanje motiviranosti kod djece jer ćemo znati što je njima potreba, interes i u kojem smjeru dijete ide.

3. ISTRAŽIVAČKI DIO RADA

3.1. METODOLOGIJA

Istraživački dio diplomskog rada uključivao je osmišljavanje dviju vrsta glazbenih aktivnosti za djecu predškolske dobi. Prva se temelji na aktivnom slušanju glazbenog djela, a druga je aktivnost stvaranje dječjih pjesmica i uz nju oblikovanje cjelovite glazbene aktivnosti. Istraživački dio rada je uključivao osmišljavanje teksta, glazbe, ritmičkih obrazaca i cjelovitu razradu glazbene aktivnosti uz svaku pjesmu. Uz svaku je aktivnost obrazložena i primjena načela oblikovanja glazbenih aktivnosti.

U dijelu rada koji se odnosi na slušanje glazbe predstaviti će se dvije skladbe i opisati način izvođenja aktivnosti, a predstaviti će se i dvanaest aktivnosti za djecu predškolske dobi utemeljene u pjevanju koje mogu primjenjivati glazbeni pedagozi u skupinama djece različite dobi. Aktivnosti su podijeljene prema tri razvojna razdoblja i svako razdoblje predstavljeno je s četiri pjesme koje su temelj i baza osmišljenoj i cjelovitoj glazbenoj aktivnosti.

3.2. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj je ovoga dijela rada bio osmisliti, oblikovati, predstaviti i opisati glazbene aktivnosti za djecu predškolske dobi koje glazbeni pedagozi mogu organizirati za skupine predškolske djece. Prikazat će se dvije vrste aktivnosti: aktivnosti uz slušanje glazbe i aktivnosti uz izvođenje glazbe. Aktivnostima uz slušanje glazbe primarni je cilj upoznavanje djela glazbene umjetnosti, a aktivnostima uz izvođenje, tj. pjevanje primarni je cilj učenje i izvođenje novoga glazbenog djela u koje su uključene različiti tonovi, ritmovi, dinamičke oznake.

3.3. GLAZBENE AKTIVNOSTI, NJIHOVA NAMJENA, PRIMJENA I NAČIN IZVOĐENJA

3.3.1. Glazbene aktivnosti slušanja glazbe uz primjenu pokreta

Kada se osmišljavaju pokreti uz glazbu potrebno je primijeniti sljedeće etape: odabir skladbe, primjerenost pokreta i višekratno slušanje skladbe uz pokrete.

Odabir skladbe: Omogućiti i stvoriti vlastitu fonoteku s nizom skladbi. Djeci treba omogućiti slušanje raznih skladbi: sporijeg i bržeg tempa, skladbe koje su jednostavnije ili kompleksnije, različitog tonskog roda, različitog sadržaja – instrumentalne, vokalne ili vokalno-instrumentalne.

Primjerenost pokreta: potrebno je paziti na težinu izvedbe pokreta – od jednostavnog prema složenom. Osmišljeni pokreti mogu započeti tako da dijete: stoji, čuča, sjedi. Zatim slijede pokreti rukama/nogama i/ili okretanje oko svoje osi. Predlaže se korištenje tjeloglazbe poput pljeskanja, pucketanja prstima, lupkanje dlanom o bedra i nogom o pod tijekom pauze u skladbi ili na kraju fraze. Pljeskanje rukama može biti iznad glave i/ili ispred sebe, djeca mogu biti u paru (dlan od dlan). Pljeskanje rukama: desna ruka – tijelo na desnu stranu, lijeva ruka – tijelo na lijevu stranu, obje ruke – ispred sebe u ravnini prsa.

Višekratno slušanje skladbe uz pokrete: Ponavljanje pokreta omogućit će djetetu lakše i brže učenje osmišljenog pokreta kako bi ga ono samostalno i sigurno izvelo. Prvi cjelokupni prikaz pokreta/plesa/koreografije nije dovoljan za dijete predškolske dobi, ali je dovoljan za motiviranje djeteta kako bi se uključilo u aktivnost. Potrebno je ponavljati dijelove/fraze pokreta uz skladbu dok se ne uvidi da su sva djeca savladala pokret.

3.3.1.1. Primjer osmišljenog pokreta/plesa/koreografije za upoznavanje gudačkih instrumenata: Kanon u D-duru Johanna Pachelbela

Prvi primjer slušanja glazbe uz osmišljavanje pokreta/plesa/koreografije dat će se na osnovu skladbe *Kanon u D-duru* Johanna Pachelbela. Skladba je ujedno poslužila za upoznavanje gudačkih instrumenata.

Tijek aktivnosti

- 1. korak:** Poslušati skladbu i dopustiti da djeca iskažu svoje dojmove tijekom slušanja.
- 2. korak:** Glazbeni pedagog upita djecu sljedeće: *Prepoznajete li zvuk instrumenta ove skladbe?* Glazbeni pedagog pokazuje kako se sviraju instrumenti (violina, violončelo, čembalo) u skladbi te govori o instrumentima uz pokazivanje fotografija.
- 3. korak:** Nakon razgovora o instrumentima, sva djeca sjest će na stolicu ili pod i „svirati“ prstima po podu ili po bedrima (ovisi gdje sjede) u tempu i ritmu instrumenta čembala. Ovaj

korak je važan kako bi sva djeca bila skladna u interpretaciji. Navedeno doprinosi razvijanju osjećaja za tempo, ritam i motoriku.

- 4. korak:** Djeci koja nemaju razvijen osjećaj za ritam olakšati tako da budu gudački instrumenti i svojim pokretima, svojom improvizacijom omogućiti im da uživaju u skladbi. Dijete može „biti“ violinist ili violončelist i dopustiti mu pokret kojim ga vodi skladba. Ako dijete i dalje ne želi sudjelovati u aktivnosti, takvo dijete može biti „dirigent“, no tek nakon što skupina djece savlada cijelu skladbu.

3.3.1.2. Primjer aktivnosti uz pokret/ples/koreografiju za upoznavanje klavira: *Divlji jahač* Roberta Schumanna

Drugi primjer slušanja glazbe bio je uz skladbu *Divlji jahač* Roberta Schumann. Skladba je poslužila za upoznavanje klavira.

Tijek aktivnosti

Djecu je potrebno podijeliti u dvije skupine kao što je i formalna struktura skladbe: *a a b a* (AB: aaba – oblik dvodijelne pjesme). Jedna skupina predstavlja *a* dio, a druga *b* dio. Svaka skupina je u vrsti, jedna nasuprot druge. Svaka skupina izvodi pokrete rukama kao pijanista koji svira. Dok u skladbi slušamo *b* dio prva skupina pokazuje/glumi svirača klavira i stane kada završi *a* dio. Isto tako druga skupina u pojavi *b* dijela pokazuje/glume svirača klavira dok ne preuzme opet prva skupina (*a* dio). Glazbeni pedagog omogućit će djeci iskustveno učenje – dopustiti djeci da probaju svirati instrument koji koristi glazbeni pedagog.

3.3.2. Glazbene aktivnosti uz pjevanje

Ovo poglavlje podijeljeno je u tri dijela. U svakom dijelu nalazi se tri pjesme i prijedlog aktivnosti uz pjesmu s obzirom na grupu u predškolskoj ustanovi. Prvi dio pjesama namijenjen je mlađoj grupi djece (3 - 4 god.), zatim slijedi druga skupina namijenjena srednjoj grupi djece (4 - 5 god.) i posljednji dio namijenjen je starijoj grupi djece (5 god. - polazak u školu).

Glazbene aktivnosti uz pjevanje podrazumijevaju primjenu sljedećih etapa: pjevanje pjesme glazbenog pedagoga, objašnjavanje nepoznatih riječi, usvajanje pjesme, uvođenje pokreta, pjevanje skupine uz sviranje glazbenog pedagoga, igra uz aktivnost,

Pjevanje pjesme glazbenog pedagoga: Djeca slušaju, a potom usvajaju pjesmu metodom po sluhu.

Objašnjavanje nepoznatih riječi: Pedagog će proći zajedno s djecom čitajući cijeli tekst pjesme kako bi djeci bilo jasno o čemu dječja pjesmica govori te pitati koje riječi ne poznaju i ako ih ima, opisati i pojasniti.

Usvajanje pjesme: Učenje pjesme se izvodi metodom pjevanja po sluhu. Glazbeni pedagog treba višekratno ponoviti cijelu pjesmu intonativno točno, ritmički precizno i dosljedno. Ovisno o kompleksnosti pjesme i učenje je različito. Ako je pjesma kratka i lako pamtljiva, prelazi se na aktivnost uz pjevanje naučene pjesme, ako je pjesma duža i zahtjevnija potrebno je podijeliti na fraze i tako učiti pjevati.

Uvođenje pokreta: Kada djeca usvoje pjesmu u svim njezinim elementima nadograđuje ju se pokretima koji su primjenjivi uz pjesmu. Osmišljava ih glazbeni pedagog, a potom demonstrira djeci: npr. pljeskanje rukama, praćenje ritma rukama, praćenje ritma nogama, primjena štapića u ritmu skladbe i slično.

Pjevanje skupine uz sviranje glazbenog pedagoga: Glazbeni pedagog može svirati melodiju (ako je potrebno), melodiju u dvoglasju ili troglasju, melodiju s prikladnom ritmičnom pratnjom. Također, može melodiju transponirati jer su određene pjesme napisane previsoko. Potrebno je artikulirano te lijepo i izražajno svirati koristeći prikladne elemente dinamike i agogike, sam osmisliti harmonijsku pratnju na osnovu zadanih simbola iznad notnog zapisa pjesme ili bez zadanih simbola.

Igra uz aktivnost: Svaka od pjesama uz ideje i kreativnost pedagoga može biti i podloga za igru. Glazbeni pedagog može unaprijed osmisliti kako će ta aktivnost izgledati i biti spreman provesti djecu u strukturiranu igru koja će se vezati kako uz glazbu i pokrete tijela, tako i tekst i sadržaj pjesme.

Dodatne aktivnosti: Uz svaku aktivnost moguće je pridružiti i druge aktivnosti stvarajući tako korelacije glazbe s različitim područjima. Uz glazbene aktivnosti za djecu predškolske dobi optimalno je predložiti crtanje, pričanje priče, obilazak novog mjesta, učenje o nekoj stranoj zemlji i slično. Takav način interdisciplinarnog povezivanja otvara mogućnost da se djeca aktiviraju i upotrijebe vlastite kreativne potencijale.

3.3.2.1. Primjeri i opisi glazbenih aktivnosti s pjevanjem

Za potrebe ovoga diplomskog rada osmišljeno je 12 pjesama (Tablica 1.) i uz njih pripadajućih aktivnosti. Pjesme su oblikovane i podijeljene prema trima razinama predškolske dobi uvažavajući razvojne karakteristike i razine glazbenih sposobnosti.

Tablica 1. *Popis pjesama*

PJESME NAMIJENJENE MLAĐOJ GRUPI	PJESME NAMIJENJENE SREDNJOJ GRUPI	PJESME NAMIJENJENE STARIJOJ GRUPI
<i>Vlak</i>	<i>Bonjour</i>	<i>Dirigent (mi smo mali orkestar)</i>
<i>Ja sam dobro dijete</i>	<i>Proljeće</i>	<i>Vrijeme je za školu</i>
<i>Volim boje sve</i>	<i>Merci</i>	<i>Uhvati ritam</i>
<i>Bon appetit</i>	<i>Lopta</i>	<i>Dan planeta zemlje</i>

3.3.2.2. Pjesme namijenjene mlađoj grupi

VLAK

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 60$

Glas

The musical score for 'VLAK' is written in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked as quarter note = 60. The vocal line (Glas) consists of four measures with the lyrics: 'ČU ČU ČU I-DE JE-DAN VLAK, ČU ČU ČU PO-VESTĆE TESAD.' The piano accompaniment (Klavir) features a simple melody in the right hand and block chords in the left hand, mirroring the vocal melody.

ČU ČU ČU I-DE JE-DAN VLAK, ČU ČU ČU PO-VESTĆE TESAD.

Klavir

Primjena načela oblikovanja glazbene aktivnosti

- načelo edukativnosti (djeca će naučiti da je vlak prijevozno sredstvo, imitiranje zvuka vlaka, usvojiti novi ritam, jednostavnu i pamtljivu melodiju uz prijedlog igre, sva će djeca biti aktivni sudionici, djeca će naučiti kako se zovu osobe koji su zaposlene u HŽ-u te njihovu ulogu)
- načelo smislenosti (organiziranost u vremenu i prostoru u kojem se nalazi s djecom, logične upute, tekst pjesme ima smisla jer navodi da će ga vlak „povesti/prevesti“ na određeno mjesto)
- načelo kreativnosti (uz prijedlog igre svako dijete će sudjelovati, potiče dječju maštu te će biti sukreator aktivnosti, doprinos samodisciplini, uočavat će, doživljavati, kombinirat će pjevanje uz upute za pokrete)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija kratka i pamtljiva)
- načelo razvojnosti (govor, imitiranje, pjevanje, pamćenje, ravnoteža, koordinacija, snaga, brzina,
- preciznost, socijaliziranje, pokret, pamćenje).

Postupak aktivnosti

1. Uvođenje djece u aktivnost – Glazbeni pedagog može upitati djecu sljedeće: *S kojim prijevozom ste se do sada vozili? Zna li netko od vas kako izgleda vlak? Gdje ste ga prvi puta sreli? Jeste li se vozili ikada vlakom? Možemo li pokušati otkriti kako vlak zvuči? Imitiranje vlaka od *p* do *f*, tj. *crescendo* (od tišeg prema glasnijem).*
2. Učenje pjesme – Glazbeni pedagog pjeva pjesmu, zatim djeca usvajaju pjesmu metodom po sluhu.
3. Nepoznate riječi – *ću ću ću* opisati da je to imitiranje zvuka vlaka.
4. Učenje pjesme po sluhu – glazbeni pedagog pjeva višekratno cijelu pjesmu, te potiče djecu na sudjelovanje, daje im znak kada se oni trebaju priključiti. Učiti dva po dva takta. Težiti ka lijepom, pravilnom pjevanju. Paziti da djeca ne oštete glasnice.
5. Prijedlog za pokrete uz ovu pjesmu: Dok su u tihoj dinamici djeca mogu biti u čučnju pa se postepeno dizati kako dinamika raste. Također se ova aktivnost može izvesti i različitim dinamičkim gradacijama; od *f* do *p*, tj. *decrescendo* (od glasnijeg do tišeg) u kojem djeca mogu stajati te doći u poziciju u kojoj čuče. U ovoj aktivnosti glazbeni pedagog treba pripaziti da djeca ne galame. Nakon imitiranja vlaka glazbeni pedagog može upitati sljedeće: *Znate li tko je strojovođa? Glazbeni pedagog bi trebao, ako djeca ne znaju, objasniti da je to osoba koja upravlja vlakom. Znate li da je kondukter osoba koja pregledava kartu u vlaku?*

Prijedlog igre

Ovisno u kojem se prostoru izvodi ova aktivnost, valja unaprijed razmišljati da ima dovoljno prostora za veliki krug koji će djeca napraviti. U sredini kruga nalazi se glazbeni pedagog koji ima ulogu strojovođe, drugi glazbeni pedagog ili odgojitelj je u ulozi blagajnika van kruga i ima papir i olovku, treći je u ulozi konduktera koji pregledava kartu. Kada su uloge jasne djeci, slijedi ono što je u igri zadatak djece. (Glazbeni pedagog koji je van kruga može ukrasiti svoj prostor oko sebe po želji da izgleda kao blagajna. Možete odrediti više mjesta gdje će djeca „putovati“, od poznatim k nepoznatim mjestima). Djeca imaju „karte“ od papirića na kojem može biti napisano npr. mjesto gdje putuju. Kad svako dijete dobije svoju „kartu za vlak“ slijedi pjevanje pjesme koji prvo pjeva glazbeni pedagog krećući se u krug dok ne stane pored nekog djeteta i priključi se dijete. Dok glazbeni pedagog pjeva, potiče djecu da pjevaju i oni sami. Pjesma je kratka i lako pamtljiva te će ju brzo naučiti. Pjesma se pjeva cijelo vrijeme dok djeca nisu sva napravila „putujući vlak“. Ovu igru možete igrati više puta i djeci dati priliku da

budu u ulozi strojovođe, konduktera i blagajnika. Ova glazbena igra je spoznajna razina igre u kojoj se djeca igraju s pravilima i pretvaranjem.

Dodatne aktivnosti: Odlazak do željezničkog kolodvora, putovanje do bližnjeg grada/sela, crtanje vlaka, slaganje kockica u obliku vlaka i sl. Također jedno dijete može biti lokomotiva, a sva ostala djeca jednako za njim idu, povezana u vlak – lijeva i desna noga – učenje lijeve i desne strane (vježbanje koordinacije, preciznosti, gipkosti, ravnoteže).

Ja sam dobro dijete

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

♩ = 80

Glas

JA SAM DO-BRO DIJE-TE SVE OD GLA-VE PA DO PE-TE JA SAM

Klavir

6

Vo.

DO - BRO DIJE - TE SR - CE MO - JE VO - LI SVE.

Pno.

The image shows a musical score for the song 'Ja sam dobro dijete'. It consists of two systems of music. The first system is for the vocal line (Glas) and piano accompaniment (Klavir). The vocal line is in a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The tempo is marked as quarter note = 80. The lyrics are: 'JA SAM DO-BRO DIJE-TE SVE OD GLA-VE PA DO PE-TE JA SAM'. The piano accompaniment is in a grand staff (treble and bass clefs) with the same key signature and time signature. The second system is for the vocal line (Vo.) and piano accompaniment (Pno.). The vocal line starts at measure 6 and continues with the lyrics: 'DO - BRO DIJE - TE SR - CE MO - JE VO - LI SVE.'. The piano accompaniment continues in the grand staff.

Primjena načela oblikovanja glazbene aktivnosti

- načelo edukativnosti (slušna percepcija, pažnja, poštivanje različitosti i uvažavanje drugoga, određeni ritamski obrasci povezani s tekstom i pokretom)
- načelo smislenosti (tekst je osmišljen tako da u djetetu raste samopouzdanje, organiziranost u vremenu i prostoru u kojem se nalazi s djecom, logične upute, pokret prati tekst)
- načelo kreativnosti (uz prijedlog igre svako dijete će sudjelovati, potiče dječju maštu te će biti sukreator aktivnosti uz prikaz osmišljenog pokreta, doprinos samodisciplini i samopouzdanju, doživljavat će pjesmu na način da kombinira pokret i pjevanje)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija pamtljiva, rima u pjesmi)
- načelo razvojnosti (govor, imitiranje, pjevanje, pamćenje, ravnoteža, koordinacija, gipkost snaga, socijaliziranje, pokret, razvijanje ljubavi prema likovnoj umjetnosti).

Uvođenje djece u aktivnost

Glazbeni pedagog može reći djeci sljedeće: npr. *Volim što radim svoj posao jer su djeca s kojom radim jako dobra. Volim što su djeca zainteresirana istraživati sve što se oko njih nalazi. Volim kada postavljaju pitanja, kada su zainteresirana. Volim što se djeca međusobno uvažavaju. Lijepo je kad vidim da djeca dijele svoje igračke. Volim slušati kada se netko smije... i sl.* Nakon što je glazbeni pedagog ispričao djeci što on voli i kroz te rečenice djeci privukao pažnju, sljedeći korak je da svatko dijete ispriča što njega veseli. Zatim slijedi razgovor o onome što djeca ne vole. Glazbeni pedagog može navesti sljedeće: npr. *Ne volim kad se baca smeće u prirodi. Ne volim vidjeti napuštenu životinju, ne volim kada netko ismijava prijatelje.... i sl.* Poslušavši glazbenog pedagoga što on ne voli, dijete će ispričati što ono ne voli. Nakon kratkog uvoda gdje smo saznali što volimo, a što ne, slijedi pjevanje pjesme koju demonstrira glazbeni pedagog s pokretima.

Učenje pjesme

1.) Glazbeni pedagog pjeva pjesmu uz pokrete, zatim djeca usvajaju pjesmu metodom po sluhu.

2.) Nepoznate riječi – nema ih.

3.) Učenje pjesme po sluhu – glazbeni pedagog pjeva višekratno cijelu pjesmu te potiče djecu na sudjelovanje, daje im znak kada se oni trebaju priključiti. Učiti četiri + četiri takta.

4.) Pjevanje – težiti k lijepom, pravilnom pjevanju.

Prijedlog igre

- 1.) *Ja sam dobro dijete* (riječ *ja* – rukom pokazati na sebe, riječ *dobro* – pokazati palac prema gore ili obje ruke podignuti gore)
- 2.) *Sve od glave pa do pete* (riječ *glava i peta* – rukama pokazati na dio glave i pete)
- 3.) *Ja sam dobro dijete* (riječ *ja* – rukom pokazati na sebe, riječ *dobro* – pokazati palac prema gore ili obje ruke podignuti prema gore)
- 4.) *Srce moje voli sve* (na riječi *srce moje* – staviti ruku na srce, a na riječi *volim sve* – pokazati rukom prema drugome/prema naprijed ili napraviti srce pomoću ruke te na riječ *sve* dignuti ruke u zrak).

Dodatna aktivnost

Glazbeni pedagog će pripremiti materijal na koji će djeca crtati srce, obojiti ga te će si djeca međusobno darivati crteže.

Volim boje sve

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 80$

Glas

VO-LIM BO-JE SVE, TA-MNESVI-JE-TLE, KA-DA BO-JAM JA

Klavir

4

Vo.

PRA - VI SLI - KAR SAM TAD.

Pno.

Ivana Karlušić

Svrha i smisao igre

Pjesma *Volim boje sve* otvara mogućnost organiziranja aktivnosti za korelaciju s likovnom umjetnošću. Željeni cilj ove pjesme je da djeca nauče tamne i svijetle boje, razliku između boja, imaju pozitivnu sliku prema likovnoj umjetnosti i da razvijaju svoju kreativnost.

Primjena načela oblikovanja glazbene aktivnosti

- načelo edukativnosti (razlika tamnih i svijetlih boja)
- načelo smislenosti (organiziranost u vremenu i prostoru u kojem se nalazi s djecom, logične upute, tekst pjesme prati prijedlog igre)
- načelo kreativnosti (uz pripremljeni materijal svako dijete će sudjelovati, potiče dječju maštu te će biti sukreator aktivnosti, uočava, vidi, doživljava, postaje kreativac koji slika crtež, kombinira pjevanje i crtanje, doprinosi samodisciplini)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija pamtljiva);
- načelo razvojnosti (govor, pjevanje, pamćenje, motoričke vještine, socijaliziranje, razvijanje ljubavi prema likovnoj umjetnosti).

Uvođenje djece u aktivnost

Prijedlog: pitanja koja se mogu uputiti djeci prije igre: *Kojim predmetima možemo nešto nacrtati ili obojiti? Kako se zove osoba koje nacrtat/oboji crtež? Jeste li ikada posjetili izložbu nekog slikara? Koje boje vi poznajete? Koja je vaša najdraža boja? Zna li da postoje nijanse u bojama?* Kada djeca iskažu svoje odgovore pedagog organizira aktivnost crtanja uz pjesmu. Glazbeni pedagog pjeva pjesmu *a capella* za vrijeme dok crta i boja cvijet na velikom papiru kako bi sva djeca mogla vidjeti. Zatim, svako dijete dobiva unaprijed pripremljeni materijal koji može biti: papir, olovke, bojice, vodene boje, tempere, masne bojice, flomasteri... i dr. Teme koje se mogu koristiti su: prvi dan proljeća, moja obitelj, prijatelji i ja, kuća, Božić, Uskrs, geometrijski likovi, priroda. Za svaku temu možete predložiti što nacrtati ako je to potrebno (npr. Prvi dan proljeća: sunce, oblaci, trava, cvijet; Božić: ukrasno drveće, jaslice i sl; Priroda: potok, rijeka, šuma i sl.). Nakon što je naslikao i glazbeni pedagog otpjevao pjesmu, slijedi pjevanje pjesme koju su slušali dok su gledali oslikani crtež glazbenog pedagoga. Nakon što su djeca naučila pjevati pjesmu, slijedi crtanje na zadanu temu. Uz crtanje mogu i pjevati, dok im glazbeni pedagog svira i pjeva.

Učenje pjesme

- 1.) Glazbeni pedagog pjeva pjesmu, zatim djeca usvajaju pjesmu metodom po sluhu.
- 2.) Nepoznate riječi – slikar (može se djeci reći nekoliko poznatih slikara).
- 3.) Učenje pjesme po sluhu – glazbeni pedagog pjeva višekratno cijelu pjesmu te potiče djecu na sudjelovanje, daje im znak kada se oni trebaju priključiti. Dva + dva takta.
- 4.) Pjevanje – težiti k lijepom, pravilnom pjevanju.

Dodatna aktivnost

Kada je svako dijete nacrtalo crtež, slijedi izložba radova pred vršnjacima. Dijete govori o onome što je naslikalo. Nakon određenih tema može se napraviti dan otvorenih vrata vrtića za npr. Dan planeta Zemlje, Božić, Uskrs i sl. gdje će se izložiti dječji radovi i otpjevati naučena pjesma *Volim boje sve*.

Bon appetit

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

The musical score is for the song 'Bon appetit'. It is written for voice and piano. The tempo is marked as ♩ = 60. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is 4/4. The vocal line (Glas) consists of a simple melody with the lyrics 'Bon a-ppe-tit, Bon a-ppe-tit, Bon a-ppe-tit, Bon a-ppe-tit.' The piano accompaniment (Klavir) features a rhythmic pattern in the right hand and block chords in the left hand.

Primjena načela glazbene aktivnosti

- načelo edukativnosti (učenje stranog jezika)
- načelo smislenosti (logične upute, tekst pjesme ima smisla jer se može koristiti prije svakog objeda)
- načelo kreativnosti (svako dijete može biti u ulozi kuhara i ispričati što je danas za objed, doprinos samodisciplini i samopouzdanju, samostalno otkriva pravila uz minimalno vodstvo)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija pamtljiva)
- načelo razvojnosti (govor, pjevanje, pamćenje, motoričke vještine, socijaliziranje).

Uvođenje djece u aktivnost

Pjesma naziv *Bon appetit* nastala je od osnovnih riječi koji se koriste u vrtiću prije objeda, ali na stranom jeziku. Kratak tekst, veselog i brzog ritma djeci će biti zanimljivo i lako otpjevati pjesmu uz prijedlog igre. Zabavu možete potaknuti tako što glazbeni pedagog preuzme glavnu ulogu u kojem je on sam pokretač zabave. Npr. u pjesmi *Bon appetit* može se odjenuti u kuhara.

Učenje pjesme

Pjesma je kratka, jednostavna i lako pamtljiva. Nepoznatu riječ objasniti djeci. Uči se u cijelosti.

Prijedlog igre

Glazbeni pedagog može prirediti slike voća i povrća koje su zalijepili na čvrstu podlogu (npr. karton). Zatim podijeli slike voća ili povrća djeci. Za to vrijeme glazbeni pedagog pjeva pjesmu *Bon appetit*. U trenutku kada svi imaju sliku povrća/voća pedagog upita sljedeća pitanja:

- *Što smo vam podijelili?*

- *Tko ima voće, a tko povrće?*

- *Znate li kako se zove voće/povrće koje ste dobili?*

Nakon toga slijedi podjela djece na dvije skupine. Jedna skupina predstavljaju voće, a druga povrće. Skupine su jedna nasuprot drugoj. Kad su djeca podijeljena u dvije skupine, slijedi pjevanje i razgovor o pjesmi. Glazbeni pedagog objašnjava što je otpjevao dok je djeci dijelio slike voća/povrća. Zatim prva skupina pjeva *Bon appetit*, nakon njih druga skupina. Nakon što je svaka skupina otpjevala pjesmu slijedi darivanje. Prva skupina drugoj skupini djece poklanja svoju sliku (voća/povrća) djetetu koji je nasuprot njemu.

Dodatna aktivnost

Također, pedagog može upitati djecu koje je njihovo najdraže voće i povrće, koja im je najdraža hrana, poznaju li kojeg profesionalnog kuhara, koje su poznate delicije u Hrvatskoj, a za što služe začini, koje začine poznaju, poznaju li kuharske emisije i sl.

3.3.2.3. Pjesme namijenjene srednjoj grupi

Bonjour

Zdravo

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 90$

Glas

Bon - jour! Je ma - ppelle Jan!

Klavir

The image shows a musical score for the song 'Bonjour Zdravo'. It consists of two staves: a vocal line (Glas) and a piano accompaniment (Klavir). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4. The tempo is marked as quarter note = 90. The vocal line has the lyrics 'Bon - jour! Je ma - ppelle Jan!' written below the notes. The piano accompaniment features a simple melody in the right hand and a bass line in the left hand.

Primjena načela oblikovanja glazbene igre

- načelo edukativnosti (dijete će naučiti predstaviti se na francuskom jeziku, prepoznati boje na zastavi Francuske i gdje se nalazi Francuska)
- načelo smislenosti (povezanost teksta i melodije, pjesma pisana kao jedna cjelina)
- načelo kreativnosti (kreativnost dječjeg izričaja ne dolazi samo od načina na koji će on interpretirati ovu kratku pjesmicu, koristeći tijelo kojim će također pokazati svoju kreativnost; kroz upute to može biti jako zanimljiva igra u kojoj možemo pokazati rukovanje pri upoznavanju nove osobe ili tako da dijete pjeva pjesmu te prije samog pjevanja napravi iskorak prema djetetu s kojim je u paru i mašuci rukom kao znak pozdrava, zatim otpjeva pjesmicu *Bonjour*)
- načelo jednostavnosti (jednostavna i kratka pjesma, zabava je itekako prisutna u pjesmi, ako ste unaprijed ukratko opisali Francusku i pobudili interes kod djece da nauče nešto novo te im ostane u lijepom sjećanju, motiviranost glazbenog pedagoga će utjecati na samu angažiranost djeteta za ovu aktivnost)
- načelo razvojnosti (razvijanje interesa kod djece za učenjem novih stranih jezika, razvijanje prijateljstva među vršnjacima jer se igra u paru, razvija se prihvaćanje različitosti, učenje nove kulture druge zemlje).

Uvođenje djece u aktivnosti

1. Zastava Francuske

Vizualno bi se moglo prikazati Francusku zastavu te postaviti sljedeća pitanja; *Koje boje vidite na prikazanoj zastavi? Znate li od koje države je ovo zastava?* Nakon što ste upoznali djecu sa zastavom Francuske, gdje se ona nalazi te kako se predstaviti na francuskom jeziku, možete im podijeliti A4 papir kako bi obojili francusku zastavu.

2. Prikaz države na karti, globusu ili prezentaciji

Može se koristiti sljedeća pitanja: *Na kojem kontinentu se nalazi Francuska? Nalazi li se i Hrvatska na istom kontinentu kao i Francuska? Znate li neke poznate osobe koje žive u Francuskoj? Glavni grad Francuske? Slikar iz Francuske? Koji su skladatelji? (Gabriel Fauré, Erik Satie, Claude Debussy, Hector Berlioz, Camille Saint-Saëns i dr.)*

Učenje pjesme

U cijelosti, djeca usvajaju pjesmu metodom po sluhu.

Dodatna aktivnosti

Nakon što su djeca otpjevala pjesmu, može se poslušati neka od skladbi navedenih skladatelja. Ispričati zanimljivosti iz života skladatelja, kratko, kroz priču, s osnovnim, zanimljivim informacijama, primjereno dječjoj dobi.

PROLJEĆE

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 80$

Glas

Sun-ce je vi-so-ko po-šlo, pro-lje-će je na-ma do-šlo.

Klavir

4

Vo.

Zi - mi sad je kraj, po-zdra-vlja nas sun-čan dan. O-blak ne-bom pu - tu - je,

Pno.

7

Vo.

i moj ta - ta ku-pu - je, bi - ci - kl za vo - žnju i gnije-zdo - za kro - šnju.

Pno.

10

Vo.

Pro-lje-će je pro-lje će i mi-ri-še sve, Je-dva će-kam pti - ce da se vra-te sve.

Pno.

Ivana Karlušić

2

14

Vo.

pro - lje - će je pro - lje - će i mi - ri - še sve. Je - dva će - kam pti - ce

Pno.

Musical score for measures 14-16. The vocal line (Vo.) consists of three measures of music with lyrics: "pro - lje - će je pro - lje - će i mi - ri - še sve. Je - dva će - kam pti - ce". The piano accompaniment (Pno.) features a treble clef with a melody of eighth notes and a bass clef with a steady accompaniment of chords.

17

Vo.

da se vra - te sve

Pno.

Musical score for measure 17. The vocal line (Vo.) consists of a single measure of music with lyrics: "da se vra - te sve". The piano accompaniment (Pno.) features a treble clef with a melody of eighth notes and a bass clef with a steady accompaniment of chords.

Ivana Karlušić

Primjena načela oblikovanja glazbene aktivnosti

- načelo edukativnosti (poučavanje djece kada počinje proljeće)
- načelo smislenosti (organiziranost u vremenu i prostoru u kojem se nalazi s djecom, logične upute, tekst pjesme ima smisla)
- načelo kreativnosti (svako dijete može ispričati što voli kod proljeća, kombinira stvari, pojave na svjež i nov način)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija pamtljiva, zabavna)
- načelo razvojnosti (govor, pjevanje, pamćenje, motoričke vještine, socijaliziranje).

Uvođenje djece u aktivnost

Glazbeni pedagog upita djecu sljedeće: *Koliko godišnjih doba ima u godini? Kako se zovu? Zna li kada počinje proljeće?*

Prijedlog igre

Uz pomoć glazbenog pedagoga djeca mogu izraditi kostim koji je nalik cvijetu/ptici/travi/stablu /suncu/oblaku i sl. Materijal koji se može koristiti: karton koji se može oblijepiti s kolaž papirom (npr. latice ili stabljika cvijeta ili obojiti latice i stabljiku bojicama).

Dodatna aktivnost

Ovu pjesmu može se pjevati prvi dan proljeća i da djeca nose napravljene kostime koji će asociirati na proljeće.

Merci

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 80$

Glas

Mer - ci, Mer - ci, o

Klavir

3

Vo.

Mer - ci, Mer - ci, Mer - ci.

Pno.

Primjena načela oblikovanja glazbene aktivnosti

- načelo edukativnosti (djeca će naučiti zahvaliti se na francuskom jeziku)
- načelo smislenosti (melodija ide postepeno uzlazno, zatim silazno, prati tekst)
- načelo kreativnosti (uz prijedlog igre svako dijete će sudjelovati, potiče dječju maštu te će biti sukreator aktivnosti, samostalno će otkriti uočiti, doživjeti te koristiti novu naučenu riječ)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija pamtljiva)
- načelo razvojnosti (govor, pjevanje, pamćenje, preciznost uzlaznog i silaznog pjevanja, socijaliziranje, zahvaljivanje).

Uvođenje djece u aktivnost

Glazbeni pedagog može ispričati priču o Zahvalnosti: *Bio je to jedan sasvim običan dan. Dan u kojem Ivan i Ema idu u vrtić. Sunce je probudilo cijelu zemlju kroz gusti, bublasti bijeli oblak. Ivana je probudila zraka kroz koje je dopirala do njegove sobe. Probudio se i odmah otišao kod roditelja upitati smije li probuditi sestru Emu. Na to su roditelji rekli da može jer se bližilo vrijeme kada trebaju poći u vrtić. Razbudili su se, spremili se i uputili k vrtiću. Svako jutro njihova brižna odgojiteljica ih čeka pred vratima s raširenim osmijehom na licu i spremna za novi dan sa svom djecom. Doručak ih je već čekao na stolu i sva su djeca stigla. Na stolu je bila jedna vrećica, a djeca su znala da je odgojiteljica iznenađenje u njoj krila. Nakon što je prošao doručak, odgojiteljica je uzela vrećicu, a djeca su strpljivo i s radošću čekala što će dobiti, jer nisu znali kakav je to danas poseban dan. U vrećici se krilo za svako dijete pismo. Ono što je pisalo u pismu bilo je posebno: Hvala ti što slušaš uvijek pažljivo, hvala što si brižan, hvala što svojim šalama uljepšavaš svaki dan, hvala ti jer si dobar prema svima.*

Nakon što pedagog ispriča priču, djeci upućuje zadatak: *Ovo su neki prijedlozi zahvala koje su djeca dobila u svom pismu, a sada će svatko od nas reći zašto je važno reći drugima hvala.* Glazbeni pedagog će prvi reći razlog, nakon njega djeca.

Učenje pjesme

1.) Glazbeni pedagog pjeva pjesmu, zatim djeca uče pjesmu po sluhu. Glazbeni pedagog pjeva višekratno cijelu pjesmu te potiče djecu na sudjelovanje, daje im znak kada se oni trebaju priključiti. Učiti cijelu pjesmu odmah jer je kratka i pamtljiva.

2.) Nepoznate riječi – *merci* – hvala.

4.) Pjevanje – težiti k lijepom, pravilnom pjevanju.

Prijedlog igre

Kada je svatko dijete na početku reklo zašto je važno zahvaljivati se, glazbeni pedagog i djeca bit će u jednom krugu te će svako dijete ispričati na čemu je on zahvalan dok boravi u vrtiću te što mu je najdraže što rade u vrtiću. Dječji odgovori dat će smjernice odgojiteljima koje aktivnosti najviše vole raditi te će tako doći do novih ideja za aktivnosti.

Dodatna aktivnost

Glazbeni pedagog će ponijeti jedan plakat na kojem će djeca nacrtati osmijeh koji je ustvari prikaz zahvalnosti. Osmijeh može izgledati kao: :) ili =) (jednostavan) ili onako kako dijete zna. Pored svakog osmijeha glazbeni pedagog će napisati djetetovo ime te će taj plakat biti u prostoriji gdje oni najviše borave i uvijek ih podsjetiti na ispričanu priču i na važnost zahvaljivanja.

Lopta

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 60$

Glas

O-BU-CI TE-NI-SI-CE, ZA-VE-ŽI VE-ZI-CE TE I HO-DAJ

Klavir

2

Vo.

RA - VNODO LO-PTEŠTO BR - ŽE, O - HRA-BRI SE, OSNA-ŽI SE I

Pno.

4

Vo.

BA - CI LO - PTU NAJ - DU - ŽE.

Pno.

Ivana Karlušić

Primjena načela oblikovanja glazbene igre

- načelo edukativnosti (njegovanje i ukazivanje na važnost sportske aktivnosti)
- načelo smislenosti (tekst pjesme prati prijedlog igre, motivirajući i ohrabrujući tekst pjesme)
- načelo kreativnosti (svako dijete bodri svog vršnjaka za vrijeme trajanja igre, samodisciplina, samopouzdanje)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija pamtljiva)
- načelo razvojnosti (govor, pjevanje, pamćenje, ravnoteža, brzina, izdržljivost, snaga, socijaliziranje).

Napomena: Ova pjesma izvodi se i pjeva za vrijeme trajanja igre.

Prijedlog igre

Za ovu aktivnost potrebno je da svatko dijete bude udaljeno otprilike 1 metar iza lopte. Poredani su u jednoj vrsti. Tenisice su pored njihovih nogu i zadatak je da obuku tenisice i hodaju do lopte te bacaju loptu što više u dalj. Svako dijete zasebno igra. Ova glazbena igra potiče bodrenje među vršnjacima tako što svi pjevaju na samom startu dok dijete oblači tenisice pa sve do bacanja lopte. Također je natjecateljskog karaktera, jer mogu se prirediti male medalje kao uspjeh tko najdalje baci i/ili ima najbrže vrijeme. Važno je napomenuti da svatko dijete treba imati vezice na tenisicama te im unaprijed to i reći kako bi svatko dijete sudjelovalo. Ova igra je društvena jer djeca promatraju jedni druge. Iako je samostalno igraju, socijalna je i suradnička, kada ohrabruju drugo dijete u igri.

Dodatne aktivnosti

Glazbeni pedagog upitat će djecu: *Znate li što su Olimpijske igre? Jeste li znali da se one održavaju svake četvrte godine? Znate li da postoje ljetne i zimske Olimpijske igre. Može se prirediti dan športa te pod nazivom „Djeca na Olimpijskim igrama u našem mjestu“ u kojemu će djeca sudjelovati, aktivno se baviti sportom te nastupati s pjesmom *Lopta*.*

3.3.2.4. Pjesme namijenjene starijoj grupi

Dirigent (mi smo mali orkestar)

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 50$

Glas

Triangle

Claves

Finger Snap

Hand Clap

Klavir

2

Vo.

SVA-TKO OD NAS NE-ŠTO SVI-RA, DI - RI-GENT NAM DI - RI - GI - RA,

Trgl.

Clv.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Pno.

Ivana Karlušić

3

Vo. PA - ŽLJI - VO MI GLE - DA - MO KAD NAM DA - JE ZNAK.

Trgl.

Clv.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Pno.

4

Vo. CIN CIN ZVON ZVON ZVON, TO JA SVI - RAM SAD PO TVOM,

Trgl.

Clv.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Pno.

5

Vo. TIP TIP TAP TAP TAP MI SMO MA - LI OR - KE-STAR.

Trgl.

Clv.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Pno.

Primjena načela oblikovanja glazbene igre

- načelo edukativnosti (tko je dirigent, koristiti instrumente, uloga dirigenta i orkestra)
- načelo smislenosti (tekst pjesme prati za aktivnost sviranja)
- načelo kreativnosti (uz prijedlog igre svako dijete će sudjelovati, potiče dječju maštu te će biti sukreator aktivnosti uz sviranje i pjevanje)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija pamtljiva, rima u pjesmi)
- načelo razvojnosti (govor, imitiranje, pjevanje, pamćenje, motoričke vještine, socijaliziranje, sviranje instrumentima, rukama i nogama).

Uvođenje djece u aktivnost

Prijedlog: Sama pjesma po sebi je puna aktivnosti kao što su pjevanje i sviranje. Glazbeni pedagog može započeti pričom o orkestru. Sve ono što čini orkestar. Nakon priče i saznanja što je orkestar te tko je osoba koja se zove dirigent, započinje se motivacijskim razgovorom s djecom. *Želite li vi jednog dana biti u orkestru ili možda dirigent? Koji vam je najdraži instrument koji ste čuli ili vidjeli? Zašto mislite da je dirigent važna osoba u orkestru?* I sl. Nakon razgovora s djecom, slijedi podjela djece u četiri skupine.

Učenje pjesme

- 1.) Glazbeni pedagog pjeva pjesmu, zatim djeca usvajaju pjesmu metodom po sluhu.
- 2.) Nepoznate riječi – dirigent.
- 3.) Učenje pjesme po sluhu – glazbeni pedagog pjeva višekratno cijelu pjesmu te potiče djecu na sudjelovanje, daje im znak kada se oni trebaju priključiti. Učiti jedan + jedan takt.
- 4.) Pjevanje – težiti k lijepom, pravilnom pjevanju.

Prijedlog igre

Prva skupina: zbor

Druga skupina: trianagl

Treća skupina: drvene udaraljke

Četvrta skupina: ruke/dlanovi/prsti

Dirigent je glazbeni pedagog.

Kad se podijeli djecu u skupine, prvo glazbeni pedagog svira i pjeva te uči prvu skupinu, nakon toga ide trianagl, drvene udaraljke te dlanovi. Djeci napomenuti na kojim riječima oni sviraju. Glazbeni pedagog će svirati podijeljeno na tri fraze.

Vrijeme je za školu

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 60$

Glas

Sk - pi - li smo di - vne u - spo - me - ne iz vr - ti - ća,

Klavir

2

Vo.

hva-la na-šim te-ta-ma na sve - mu. O-dla-zak u ško - lu me-ni ni-je pro-blem,

Pno.

4

Vo.

on - dje ću u - či - ti sve što i - ma knji - ga.

Pno.

5

Vo.

Vrije - me je za ško - lu po - zdra-vljam vas sa - da,

Pno.

2

6

Vo. sta - vljat ću u tor - bu sve što tre - ba sva - kog da - na.

Pno.

7

Vo. Per - ni cu i knji - ge, s os - mije - hom na li - ce

Pno.

8

Vo. i - mat no - ve pri - ja - te - lje gdje ćeš ve - će sre - će.

Pno.

Primjena načela oblikovanja glazbene aktivnosti

- načelo edukativnosti (priprema za školske obaveze)
- načelo smislenosti (tekst pjesme ima smisla jer navodi da će dijete shvatiti obvezu prema školi)
- načelo kreativnosti (uz prijedlog igre svako dijete će sudjelovati, potiče dječju maštu te će biti sukreator aktivnosti, doprinos samodisciplini, uočavat će, doživljavati pjesmu u cjelovitosti njezinog značenja)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija jednostavna i pamtljiva)
- načelo razvojnosti (govor, imitiranje, pjevanje, pamćenje, brzina, preciznost, socijaliziranje, pamćenje).

Uvođenje djece u aktivnost

Glazbeni pedagog može upitati djecu sljedeće: *Kako se zove odgojno-obrazovna ustanova u kojoj ćete ići nakon vrtića? Što je sve potrebno da učenik ima kada krene u školu? Koje su njegove obveze u školi? Tko je učitelj/ica?*

Učenje pjesme

- 1.) Glazbeni pedagog pjeva pjesmu, zatim djeca usvajaju pjesmu metodom po sluhu.
- 2.) Nepoznate riječi – nema ih.
- 3.) Učenje pjesme po sluhu – glazbeni pedagog pjeva višekratno cijelu pjesmu te potiče djecu na sudjelovanje, daje im znak kada se oni trebaju priključiti. Učiti jedan + jedan takt.
- 4.) Pjevanje – težiti k lijepom, pravilnom pjevanju. Paziti da djeca ne oštete glasnice.

Prijedlog igre

Nakon što se kroz razgovor i pričom potaknulo djecu na školu te njezino značenje, pedagog može upitati djecu koji bi posao oni voljeli raditi kada odrastu te koje zanimanje im je najzanimljivije i sl.

Dodatne aktivnosti

Odlazak u školu na priredbu koju organizira škola u mjestu.

Uhvati ritam

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 60$

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of three systems of staves. The first system includes a vocal line (Glas), hand claps (Hand Clap), stamps (Stamp), and piano accompaniment (Klavir). The second system includes a vocal line (Vo.), hand claps (Hd. Clp.), stamps (Sta.), and piano accompaniment (Pno.). The third system includes a vocal line (Vo.), hand claps (Hd. Clp.), stamps (Sta.), and piano accompaniment (Pno.). The lyrics are: U - HVA-TI RI-TAM-TAJ NI-JE TE-ŠKO ZNAJ JEDAN DVA I TI MO-ŽEŠ SAD U-HVA-TI-TI RI-TAM TAJ JEDAN DVA.

Glas

Hand Clap

Stamp

Klavir

2

Vo.

U - HVA-TI RI-TAM-TAJ NI-JE TE-ŠKO ZNAJ JEDAN DVA

Hd. Clp.

Sta.

Pno.

4

Vo.

I TI MO-ŽEŠ SAD U-HVA-TI-TI RI-TAM TAJ JEDAN DVA

Hd. Clp.

Sta.

Pno.

Ivana Karlušić

Primjena načela oblikovanja glazbene aktivnosti

- načelo edukativnosti (djeca će naučiti zadani ritam u pjesmi, ritam lako pamtljiv za dob, melodija jednostavna i pamtljiva)
- načelo smislenosti (logične upute, tekst pjesme ima smisla jer navodi da će ritam odsvirati kad prestane pjevanje)
- načelo kreativnosti (uz prijedlog igre svako dijete će sudjelovati, potiče dječju maštu te će biti sukreator aktivnosti, doprinos samodisciplini, uočavat će, doživljavati, kombinirat će pjevanje uz sviranje)
- načelo jednostavnosti (tekst i melodija kratka i pamtljiva)
- načelo razvojnosti (govor, imitiranje, pjevanje, pamćenje, ravnoteža, koordinacija, snaga, brzina, preciznost, sviranje, socijaliziranje, pokret, pamćenje).

Uvođenje djece u aktivnost

Glazbeni pedagog može podijeliti djecu u dvije skupine. Svaka skupina i pjeva i svira. Prva skupina plješće dlanom od dlan dok druga skupina nogom udara od pod.

Učenje pjesme

- 1.) Glazbeni pedagog pjeva pjesmu, zatim djeca usvajaju pjesmu metodom po sluhu.
- 2.) Nepoznate riječi – objasniti što znači ritam.
- 3.) Učenje pjesme po sluhu – glazbeni pedagog pjeva višekratno cijelu pjesmu te potiče djecu na sudjelovanje, daje im znak kada se oni trebaju priključiti. Učiti dva + dva takta.
- 4.) Pjevanje – težiti k lijepom, pravilnom pjevanju. Paziti da djeca ne oštete glasnice.

Prijedlog igre

Kada su djeca naučila svoju ulogu izvođenja pjesme, mogu zamijeniti uloge te tako naučiti i drugi obrazac ritma.

Dodatne aktivnosti

Djeca mogu kombinirati poznati ritam prema nepoznatom, točnije nove obrasce ritma mogu naučiti (triolu, sinkopu i dr.) kroz metodu demonstracije glazbenog pedagoga te da djeca ponove metodom imitacije za glazbenim pedagogom.

Dan planeta Zemlje

Ti budi odgovoran

Glazba i tekst: Ivana Karlušić

$\text{♩} = 50$

Glas

Ne ba-caj o - tpad ti, na - pra - vi ne - što snjim po - sto - je

Klavir

Finger Snap

Hand Clap

Stamp

Vo.

ka - nte tri ra - zvr - staj sve u njih, pla - ne - tu

Pno.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Sta.

The musical score is written in 4/4 time with a tempo of 50 beats per minute. The key signature has two sharps (F# and C#). The vocal line (Glas) starts with a rest followed by the lyrics 'Ne ba-caj o - tpad ti, na - pra - vi ne - što snjim po - sto - je'. The piano accompaniment (Klavir) features a steady eighth-note pattern in the right hand and a simple bass line in the left hand. The percussion parts include Finger Snap, Hand Clap, and Stamp, all following a consistent rhythmic pattern. The second system begins with a vocal line starting on a triplet of eighth notes, with lyrics 'ka - nte tri ra - zvr - staj sve u njih, pla - ne - tu'. The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern. The percussion parts (Fi. Sna., Hd. Clp., Sta.) are also present in this system.

Ivana Karlušić

4

Vo. ču - va - jmo jer o - na vo - li nas nek za - ži - visve ti bu - di o -

Pno.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Sta.

6

Vo. - dgo - vo - ran. Bu - di pri - mjer svije - tu, ču - vaj - mo pla - ne - tu,

Pno.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Sta.

9

Vo. pri - ro - da zna, da - vo - lim je ja, pri - ro - da zna, da -

Pno.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Sta.

11

Vo. vo-lim je ja. Ne ba-caj o-tpad ti, na-pra-vi ne-što snjim po-sto-je

Pno.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Sta.

13

Vo. ka - nte tri ra - zvr - staj sve u njih, pla - ne - tu

Pno.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Sta.

14

Vo. ču-vaj-mo jer o-na vo - li nas nek za - ži-visve, ti bu-di o -

Pno.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Sta.

16

Vo. - dgo-vo ran..

Pno.

Fi. Sna.

Hd. Clp.

Sta.

Primjena načela oblikovanja glazbene igre

- načelo edukativnosti (Djeca mogu naučiti kako razvrstavati otpad i može ih se osvijestiti o očuvanju prirode.)
- načelo smislenosti (Tekst pjesme govori o očuvanju prirode te se djeci može osvijestiti potreba zbrinjavanja otpada.)
- načelo kreativnosti (Uz ovu aktivnost djeca mogu biti sukreatori aktivnosti jer se može tražiti da djeca sama odaberu način kako će izvoditi i kojim načinom ritmičke figure.)
- načelo jednostavnosti (Tekst i melodija su jednostavni i s ponavljanjem kako bi bili lako pamtljivi.)
- načelo razvojnosti (Pri izvođenju ove aktivnosti utječe se na razvoj govora, pjevanja, pamćenja, ravnoteže, koordinacije, snage, brzine, preciznosti, socijaliziranja, pamćenja melodije, ritma i teksta.).

Uvođenje djece u aktivnost

Glazbeni pedagog može upitati djecu sljedeće: *Što radimo s omotom od čokolade/bombona i drugih papira? Kako možemo očuvati prirodu? Postoje li određene vrste kante u koje razvrstavamo otpad? Što možemo učiniti s odjećom koju smo prerasli? Kako vi čuvate okoliš i mjesto u kojem boravite?*

Učenje pjesme

1. Glazbeni pedagog pjevat će pjesmu zatim će djeca usvajati pjesmu metodom učenja po sluhu.
2. Nepoznate riječi – provjerit će se razumiju li djeca tekst i ako ima nepoznatih riječi pedagog će ih pojasniti.
3. Učenje pjesme po sluhu – glazbeni pedagog će otpjevati pjesmu u cijelosti, zatim razlaže pjesmu na smislene cjeline, pjeva 2 po 2 takta dok djeca ne savladaju melodiju, ritam i tekst pjesme. Nakon što djeca nauče pjesmicu u cijelosti, potrebno je podijeliti djecu u tri skupine. Prva skupina djece udara nogom od pod, druga skupina pljeskat će rukama i treća skupina pucketat će prstima. Svaka skupina zasebno uči, nakon toga svi sudjeluju zajedno u izvedbi.
4. Pjevanje – težiti lijepom, pravilnom pjevanju. Glazbeni pedagog treba pravilnom upotrebom vlastite vokalne tehnike otpjevati pjesmu i tako biti primjer djeci, a dužnost je i paziti da djeca pjevaju što pravilnije kako ne bi oštetila glasnice.

Dodatni prijedlozi uz aktivnost

22. travnja obilježava se Dan planeta Zemlje te se ovu pjesmicu može izvesti u parku gdje se može ukrasiti prostor s plakatom na kojem piše Dan planeta Zemlje. Taj dan djeci se može pripremiti i sadnice koje će oni zasaditi te se brinuti za njih u vrtiću, a ujedno će to uljepšati prostor u kojem borave. Ovakva aktivnost u kojem će djeca biti aktivni sudionici sadnje cvijeća na otvorenom osvijestit će djeci važnost očuvanja i brige o prirodi koja kreće od najranijih dana.

4. ZAKLJUČAK

Djeca predškolske dobi imaju različite interese, znatizeljna su i njihove potrebe u kontekstu predškolskog odgoja i obrazovanja zahtijevaju poznavanje karakteristika dječjega razvoja. U kontekstu razvoja glazbenih sposobnosti potrebno je stvoriti kvalitetno okruženje koje će omogućiti slobodu izbora djeci u sudjelovanju u aktivnostima koje su im zanimljive. Oblikovanje takvih aktivnosti koje će potaknuti kod djeteta razvoj i sposobnost odgovornost je glazbenog pedagoga.

Sudjelovanje u glazbenim aktivnostima ima mnogo dobrobiti za dijete kao što su: razvoj glazbenih sposobnosti, ali i emocionalni i socijalni razvoj, više empatije, veće samopouzdanje, učenje discipliniranosti, timskom radu i dr. Osim toga, strukturiranim glazbenim aktivnostima u dječji se svijet uvodi kvalitetna glazba koja nije svakodnevna i kojom je dijete okruženo u domu. Aktivnim slušanjem klasične glazbe dijete dobiva posve novi doživljaj slušanja glazbe koja je drugačija od onoga što inače sluša. Pri aktivnom slušanju klasične ili druge lijepe glazbe dijete se izlaže sadržajima kojima se razvija estetski osjećaj, a ako se u aktivnosti uvode i novi elementi potiče se kreativnost, razvoj ukusa i razvijaju se glazbene sposobnosti. Aktivno slušanje glazbe kod djeteta razvija osjećaj za ritam, metar i pamćenje melodije. Uključi li se i igra u slušanje, dijete postaje aktivni sudionik u igri te usvaja znanja i vještine i razvija svoje sposobnosti. Jedna od uloga glazbenog pedagoga je prepoznavanje i poticanje razvoja glazbenih sposobnosti, a pri oblikovanju aktivnosti početna je uloga pedagoga biti podrška i motivator djetetu te mu omogućiti kvalitetnu interakciju s odraslima. Kada se uoči da dijete predškolske dobi ima razvijene glazbene sposobnosti, najbolji način za njegovo napredovanje i rast u glazbi je predložiti u budućnosti glazbeno obrazovanje. Međutim, svako dijete koje je izloženo u predškolskoj dobi glazbenim aktivnostima dobiva kvalitetne glazbene sadržaje kojima ga se uvodi u svijet glazbe, uvodi ga se u glazbenu kulturnu baštinu, a vođenim slušanjem birane glazbe već u dječjoj dobi upoznaje kvalitetnu glazbu. Izvođenjem glazbenih aktivnosti dijete ima mogućnost uživati u glazbi te ujedno razvijati glazbene sposobnosti i kreativnost.

Jedan od ciljeva ovoga rada bio je teoretski opisati karakteristike djetetovog razvoja, zatim u kontekstu razvoja glazbenih sposobnosti, kompetencije glazbenog pedagoga te prikazati nekoliko osmišljenih dječjih pjesmica. Dječje pjesmice, tj. tekst i glazbu osmislila je autorica rada, a u radu su prikazane uz prijedlog aktivnosti koje se mogu organizirati kako bi se djeci predškolske dobi omogućio doticaj s više glazbe tijekom predškolskoga odgoja i obrazovanja. Autorica rada je uz svaku pjesmicu opisala i pet načela oblikovanja i stvaranja kojom se vodilo

pri kreiranju glazbenih aktivnosti pjevanjem. Svaki prijedlog igre uz dječju pjesmu trebao bi omogućiti djetetu doživjeti, usvojiti te interpretirati u cijelosti pjesmicu, ali je i povezati uz sadržaj teksta te tako dobiti smislenu, cjelovitu aktivnost sastavljenu od glazbenih i neglazbenih elemenata. Kao pripremu za aktivnost glazbeni pedagog treba osmisliti unaprijed pitanja, predvidjeti mogući razgovor te u nastavku elemente plesa, prijedloge igre i dodatne aktivnosti. Pjesme obogaćene na ovaj način dodat će „notu“ zanimljivosti, kreativnosti, neizvjesnosti, a s druge strane dobro osmišljene aktivnosti trebale bi biti aktivnost u kojoj će dijete uživati, naučiti ponešto novo te prije svega razvijati ljubav prema glazbi.

Danas smo više nego ikada okruženi raznom tehnologijom te djeca slušaju i gledaju razne sadržaje, a jedan od ciljeva ovoga rada u kojem su predstavljene osmišljene zaokružene aktivnosti je taj da se pridonese području glazbene pedagogije predškolske dobi. Najvažniji preduvjet glazbenih pedagoga da bi mogli samostalno osmišljavati dječje igre za djecu s kojom će izvoditi glazbene aktivnosti je njihova kompetentnosti iz različitih područja. Prvenstveno stručna kompetentnost, dakle znanja i vještine glazbene umjetnosti, pedagoška kompetentnost koja uključuje i poznavanje dječjeg razvoja i razvoja glazbenih sposobnosti, psihologije, darovitosti, ali su jednako važne i osobne kompetencije glazbenih pedagoga: empatičnost, komunikativnost, vedrina, dobronamjernost, blagost.

Svako dijete zaslužuje i potrebno mu je omogućiti sudjelovanje u kvalitetnim predškolskim glazbenim aktivnostima. Izloženošću glazbenim sadržajima omogućava se razvijanje urođenih glazbenih sposobnosti, razvija se i izražava kreativnost, a najviše, omogućava se okruženost kvalitetnim, zabavnim i korisnim glazbenim sadržajem primjerenim njegovoj dobi. Za organiziranje takvih, posebnih predškolskih glazbenih aktivnosti, potrebni su i nužni kompetentni glazbeni pedagozi koji u visokoškolskome obrazovanju stječu potrebne kompetencije za organiziranje glazbenih aktivnosti i djeci predškolske dobi.

5. LITERATURA

- Andrić, I. (2017). *Kognitivni razvoj predškolske djece*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- Bačlija Sušić, B. (2016). Temeljni aspekti kognitivnih modela djetetova glazbenog razvoja. *Napredak: časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 157(1-2), 33-53.
- Čudina-Obradović, M. (1991). *Nadarenost - razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Zagreb: Školska knjiga.
- Domitrović, D. (2021). *Motivacija učenika u nastavi glazbe*. Završni rad. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.
- Horvat-Vukelja, Ž. i Heisinger, P. (2020). *Pričom do glazbe*. Zagreb: Glazbaonica ljubav.
- Huzjak, M. (2006). Darovitost, talent i kreativnost u odgojnom procesu. *Odgojne znanosti*, 8(1), 289-300.
- Jurčević Lozančić A. (2018). Nove paradigme shvaćanja djeteta, kvalitete djetinjstva i kvalitete institucionalizacije djetinjstva. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 64(1), 11-17.
- Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Nikić, M. (2012). Intrapsihički i interpsihički konflikti, Dijagnoza i terapija. *Obnovljeni život*, 67(1), 59-75.
- Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159(1-2), 139-158.
- Novaković S., (2014). Preschool Teacher's Role in the Art Activities of Early and Preschool Age Children. *Croatian Journal of Education*, 17(1), 153-163.
- Manasteriotti, V. (1981). *Prvi susret djeteta s muzikom*. Školska knjiga. Zagreb.
- Medaković, K (2022). *Kompetencije suvremenog glazbenog pedagoga*. Diplomski rad Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.
- Miočić, M. (2012). Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija. *Magistra Iadertina*, 7(1), 73-87.
- Miočić, M. (2010). Glazbeno obrazovanje odgojitelja u vrtiću „Radost” u Zadru. U: Vidulin-Orbanić. S. (ur.), *Prvi međunarodni simpozij glazbenih pedagoga glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena: Obrazovanje učitelja glazbe u svjetlu*

sadašnjih i budućih promjena u glazbenom obrazovanju (str. 187-203). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za glazbu.

- MZO (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
- MZOŠ (2010). *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Omrčen, E. (2023). *Plesne strukture u radu s djecom rane i predškolske dobi*. Završni rad. Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet u Splitu.
- PROLEKSIS ENCIKLOPEDIJA – Prva hrvatska opća i nacionalna online enciklopedija. Sposobnost. Preuzeto <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57516>, 25.4.2023.
- Radočaj-Jerković, A. (2017). *Pjevanje u nastavi glazbe*. Osijek: Umjetnička akademija u Osijeku.
- Sam, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa, d.o.o.
- Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B. i Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Šulentić Begić, J. (2016). Glazbene igre u primarnom obrazovanju. U: Jerković, B. i Škojo, T. (ur.), *Umjetnik kao pedagog pred izazovima suvremenog odgoja i obrazovanja* (str. 685-701). Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku.
- Šulentić Begić, J. (2012). Glazbene sposobnosti u kontekstu utjecaja naslijeđa i okoline *Tonovi*, 58, 23-31.
- Vidulin S. (2016). Glazbeni odgoj djece u predškolskim ustanovama: Mogućnosti i ograničenja. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 62(1), 221-233.
- Stevanović, M. (2003). *Predškolska pedagogija*. Rijeka: Andromeda.
- Todorčić, G. (2023). Kreativnost djece predškolske dobi, stručni rad. *Varaždinski učitelj-digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 6(12), 365-369
- Varga, P. (2019). *Utjecaj klasične glazbe na rast i razvoj predškolskog djeteta*. Završni rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- Vranjican, D., Prijatelj, K. i Kuculo, I. (2019). Čimbenici koji utječu na pozitivan socio-emocionalni razvoj djece. *Napredak*, 160, 319-338.
- Zdravković, O. (2018). *Primjena klavira u nastavi glazbene kulture*. Diplomski rad. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku.